

Hansti Duniya (Punjabi)
♦ Vol. 46 ♦ No. 05
♦ May 2022

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

₹15/-

हंसती दुनीआ

• Vol. -46 • अंक - 05 • मई 2022 • Pages : 52
(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪਰੰਪਰਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher Raj Kumari, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-9, printed at M.P. Printers, B-220, Phase-II, NOIDA - 201305 (UP) & published at Sant Nirankari Satsang Bhawan, Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Managing Editor : Sulekh Singh 'Sathi'

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries
Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

04

16

19

20

ਸਤੰਤਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤੰਤ੍ਰੀ	10
ਹੁਸਾ-ਖੇਡਾ	16
ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤੰਤ੍ਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਗੁਰੂ-ਵੰਦਨਾ	50

ਚਿੱਤਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ	20
ਦਾਦਾ ਜੀ	46

46

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਕਹਾਣੀਆਂ

06. ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ
- ਕਲਪਨਾਈ ਸਿੰਘ
12. ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਅਤੇ ...
- ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
18. ਤੋਪ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ
- ਕਮਲ ਸੌਗਾਨੀ
24. ਚੁਗਲਖੇਰ ਮੈਨਾ
- ਸੁਕਰੀਤੀ
28. ਰਤਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ
- ਰੇਣੂ ਸੈਣੀ
34. ਮਨ ਦੀ ਮੌਲ
- ਰਾਧੇਲਾਲ
35. ਲਾਲਚ ਦਾ ਛਲ
- ਰਾਜਕੁਮਾਰ 'ਰਾਜਨ'
43. ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਤੁਰਾਈ
- ਈਲੂ ਰਾਣੀ

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

05. ਅੱਗੇ ਹੀ ਵੱਧਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ
- ਨਵੀਨ
33. ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ
- ਬਿੱਕਰ 'ਮਾਣਕ'
39. ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ
- ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਾਹਿਬ
43. ਰੁੱਖ
- ਬਲਤੇਜ਼ ਕੌਮਲ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

09. ਭੋਜਨ ਦੇ ਚੜ੍ਹਗੀ ਤੱਤ
- ਡਾ. ਵਿਨੇਦ ਗੁਪਤਾ
11. ਬਾਬਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ...
- ਫਿਪਲਜੀਤ ਰੰਗਾਵਾ
14. ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹਰੜ
- ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੈਨ
26. ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਠ
- ਜੀਏਂਦਰ
30. ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ
- ਡਾ. ਪਰਮੂਰਾਮ ਸੁਕਲ
40. ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦਾ ਅਨੰਖਾ ਸੰਸਾਰ
- ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
41. ਬੁਲੰਦੀ
- ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੁਪਤਾ

ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਹੁੰਦੇ ਚਾਹੀਦੇ

ਗਿ ਆਨ ਜਿਥੋਂ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਉਸਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਲਾਹੌਰੰਦ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਿਤਾਬੀ ਵੀ ਹੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਵੀ। ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਤਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਮਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਸਿਖਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰ ਵੈਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਖਾਸਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਜਾਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜਿਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਕੋਵਿਡ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਆਨਲਾਈਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੀ ਕੌਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਸ ਪੱਧਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁਜਾਰੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਪਾਏ। ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਲਾਸ ਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਾਸਿਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਕਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜੋ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ

ਸੀ, ਉਹ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣ ਪਾਇਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਜੀਅ ਚੁਗਾਉਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਮਝਣ ਕਾਰਣ ਉਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਹ ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਹੇ।

ਬੱਚਿਓ! ! ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਫੇਰ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੈਗੂਲਰ ਸਕੂਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ ਗਏ ਹਨ। ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਪਣੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਸੀ ਅਪਣੇ ਸੁਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਹਿ ਰਾਈ ਅਪਣੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਮੀ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਪਣਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ-ਅਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦੇ।

ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

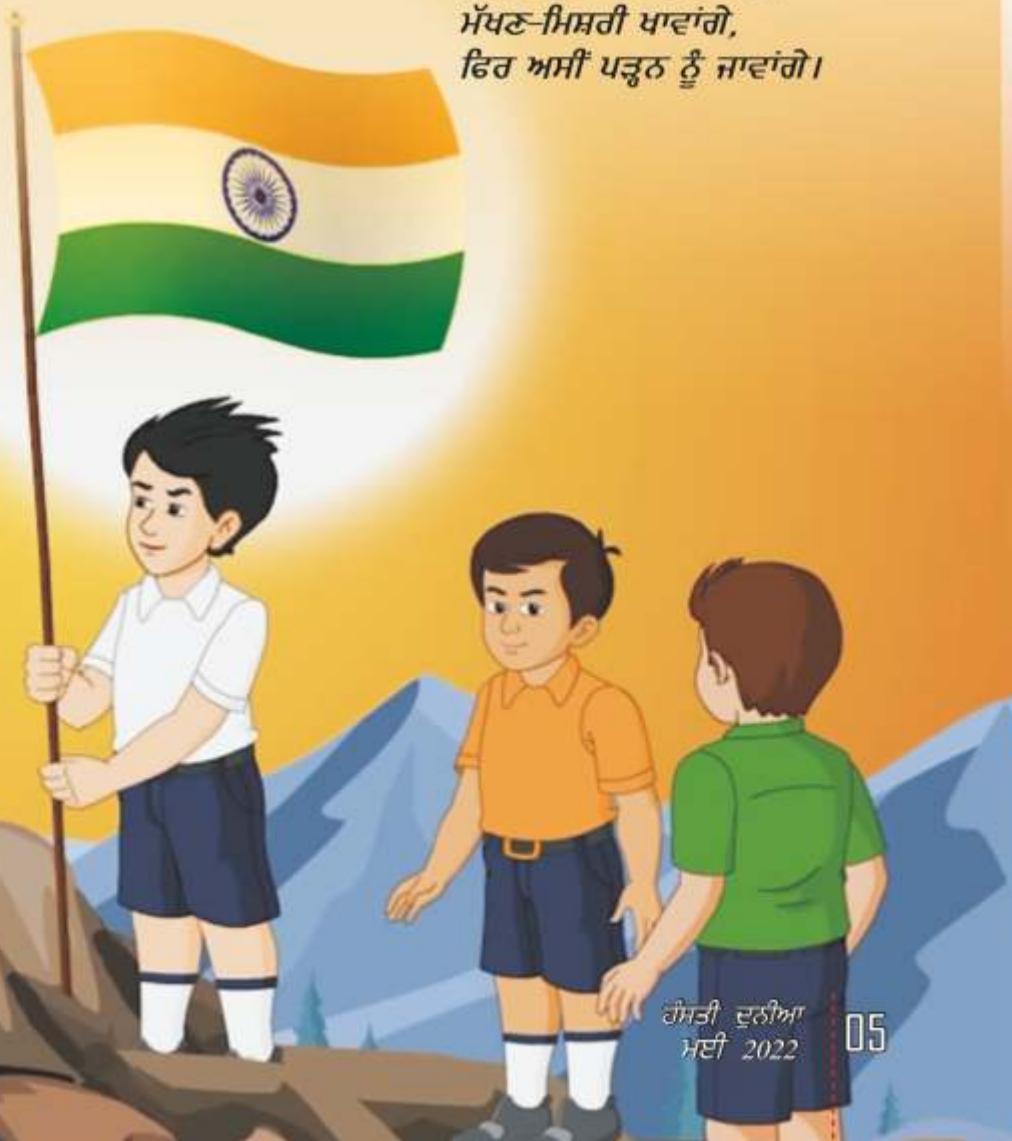
ਅੱਗੇ ਹੀ ਵੱਧਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ

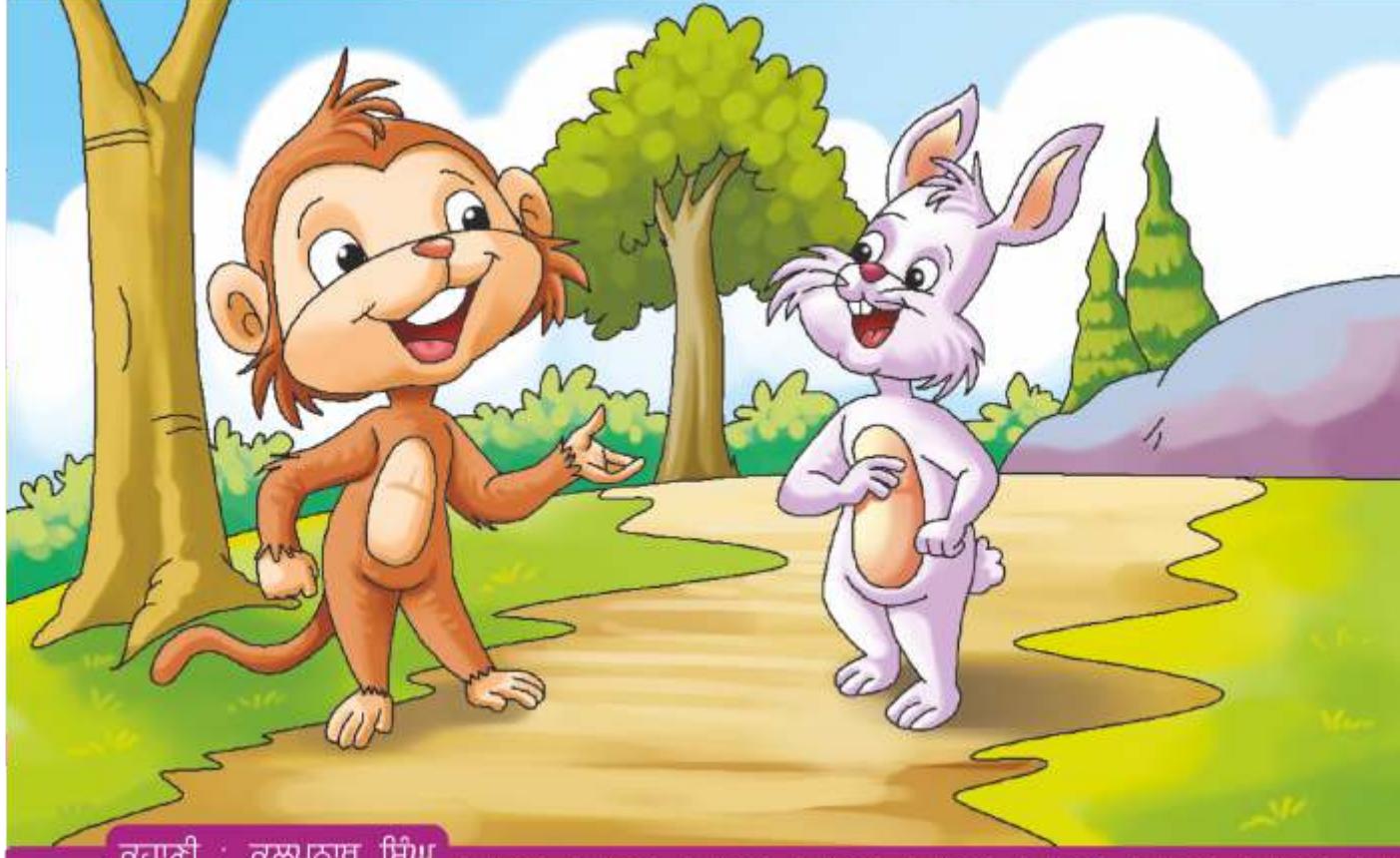
ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਬੱਚੇ ਹਾਂ,
ਔਪਰ ਮਨ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹਾਂ।
ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਮਿਲਾਵਾਂਗੇ,
ਅੱਗੇ ਹੀ ਵੱਧਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਹਨ੍ਦੇਗੀ ਸਾਂਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗੀ,
ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਟੋਕੇਗੀ।
ਤਿਰੰਗਾ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾ ਕੇ,
ਸੁਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੁਰ ਮਿਲਾ ਕੇ।
ਜਨ-ਗਣ-ਮਨ ਅਸੀਂ ਗਾਵਾਂਗੇ,
ਭਾਰਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਵਾਂਗੇ।

ਹਰੇ ਭਰੇ ਹਨ ਖੇਤ ਸਾਡੇ,
ਬਾਗ ਸਾਡੇ ਬੜੇ ਨਿਆਰੇ।
ਛੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ ਟਹਿਣੀ-ਟਹਿਣੀ,
ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲੀ ਪਿਆਰੇ।
ਪਰਤੀ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ
ਕਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਸਕਾਵਾਂਗੇ।

ਚੰਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਾਂਨੂੰ ਸੁਵਾਉਣ,
ਸੁਰਜ ਆਉਂਦਾ ਸਾਂਨੂੰ ਜਗਾਉਣ।
ਪਿੜਕੀ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਚਿੜੀਆਂ,
ਮਿੱਠੇ-ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਸੁਣਾਵਣ।
ਮੱਖਣ-ਮਿਸਰੀ ਖਾਵਾਂਗੇ,
ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਕਹਾਣੀ : ਕਲਪਨਾਥ ਸਿੰਘ

ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ

ਗੋ

ਲੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ ਮਾਸੀ ਸੇਮਰੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸੇਮਰੀਵਨ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਗੋਲੂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਗੋਲੂ ਦੁਸਰੇ ਹੀ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੇਮਰੀਵਨ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ।

ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਉਥੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰੁੱਖ ਤੇ ਬੈਠਾ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਹੀ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਜੰਪੀ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਗੋਲੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਭਾਈ, ਤੂੰ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ?

- ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਗੋਲੂ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹਾਂ।

- ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ਤੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਅਤੇ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈ?

- ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪਿੰਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੇਖੋ ਉਹਨਾਂ

ਦਾ ਘਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੋਲੂ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਘਰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ।

- ਅੱਛਾ-ਅੱਛਾ, ਤੂੰ ਪਿੰਕੀ ਆਂਟੀ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ।

- ਹਾਂ ਭਾਈ! ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ?

- ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਜੰਪੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

- ਮੇਰਾ ਘਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਪਹਾੜ ਤੇ ਪਲਾਸ਼ਵਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਐਨੇ ਵਿੱਚ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਲੱਭਦੀ-ਲੱਭਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮਾਸੀ ਪਿੰਕੀ ਆ ਗਈ। ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਦੇ ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਉਛਲ ਕੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਚੜ ਕੇ ਲੁਕ ਗਿਆ। ਜੰਪੀ ਆਪਣੀ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਪੂਰੇ ਸੇਮਰੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਦਨਾਮ ਸੀ।

ਤਦੇ ਗੋਲੂ ਦੀ ਮਾਸੀ ਪਿੰਕੀ ਗੋਲੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ -

ਬੇਟਾ, ਤੂੰ ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਨਾਲ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ?
- ਮਾਸੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸ ਦੇ
ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?

- ਵੇਖੋ ਜੰਪੀ ਬਹੁਤ ਦੁਸ਼ਟ ਬਾਂਦਰ ਹੈ। ਜਗਾ-ਜਗਾ
ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਵੱਡ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨਾ
ਬੇਟਾ। ਵਰਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ
ਕਰ ਦਏਗਾ।

- ਉੱਝ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਜੰਪੀ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ-
ਪਿਆਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਲੇਕਿਨ
ਮਾਸੀ ਦੇ ਮਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਗੋਲੂ ਨੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਜੰਪੀ
ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜੰਪੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮਾਸੀ
ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਲੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੰਪੀ ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੂ ਨਾਲ ਫਿਰ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੇਕਿਨ ਗੋਲੂ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ।

ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤਾਂ ਗੋਲੂ ਸੇਮਰੀਵਨ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ
ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੋਲੂ ਦੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਦੋ
ਲੜਕੇ ਟਿੰਨੂ ਅਤੇ ਮਿੰਨੂ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਨਾਲ ਵਾਲੇ
ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਗੋਲੂ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ-
ਮਾਸੀ ਮੈਂ ਵੀ ਟਿੰਨੂ-ਮਿੰਨੂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ
ਸਕੂਲ ਜਾਓਂਗਾ।

- ਜਾਓ ਬੇਟਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਜੰਪੀ-
ਸੰਪੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ। ਕੱਲ ਤੋਂ ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ
ਦੇ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਜਾਇਆ ਕਰ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਟਿੰਨੂ-ਮਿੰਨੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਗੋਲੂ
ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਟਿੰਨੂ-ਮਿੰਨੂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ
ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਡੂੰਘਾ ਤਲਾਬ ਸੀ। ਉਸੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦਾ
ਰਾਹ ਸੀ।

ਬਸੰਤ ਦਾ ਮੌਸਮ ਸੀ। ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ-
ਸਵੇਰੇ ਲਿਲੀ ਦੇ ਛੁੱਲ ਖਿੜੇ ਸਨ।

ਗੋਲੂ ਦਾ ਘਰ ਪਲਾਸ਼ਵਾਨ ਪਹਾੜ ਤੇ ਸੀ। ਉਥੇ

ਨਾ ਕੋਈ ਤਾਲਾਬ ਸੀ ਨਾ ਗੋਲੂ ਨੇ ਕਦੇ ਲਿਲੀ ਦੇ
ਮਹਿਕਦੇ ਛੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਖਿੜੇ ਲਿਲੀ ਦੇ
ਛੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੋਲੂ ਦਾ ਮਨ ਰੀਝ ਗਿਆ। ਉਹ
ਤੁਰੰਤ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਛੁੱਲ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਸੀ। ਤਦੇ ਟਿੰਨੂ-ਮਿੰਨੂ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਚੀਕ
ਪਏ - ਅਰੇ, ਅਰੇ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਦੇ
ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਤਰਨਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਡੁੱਬ
ਜਾਏਗਾ। ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਤਾਲਾਬ ਬਹੁਤ
ਡੂੰਘਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਲ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੋਲੂ ਉਦਾਸ ਹੋ
ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਟਿੰਨੂ ਬੋਲਿਆ- ਗੋਲੂ ਤਾਲਾਬ ਬਹੁਤ
ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ
ਉਤਰਦਾ। ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਵੀ ਡੁੱਬ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੂੰ ਵੀ
ਡੁੱਬ ਜਾਏਗਾ।

ਗੋਲੂ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਸਕੂਲ ਤਾਂ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ
ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਤਾਂ ਛੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ
ਸੀ। ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਟਿੰਨੂ-ਮਿੰਨੂ
ਭਰਾ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਇਸ ਲਈ
ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਲ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨਾ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਟਿੰਨੂ ਅਤੇ ਮਿੰਨੂ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ
ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁਪਕੇ ਜਿਹੇ ਸਕੂਲ
ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬ ਤੇ ਪਹੁੰਚ
ਗਿਆ।

ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਫਲ-ਛੁੱਲ
ਖਾਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ
ਨਜ਼ਰ ਗੋਲੂ ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।
ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁੱਝ ਫਲ-ਛੁੱਲ
ਖਾ ਕੇ ਕੁੱਖ ਮਿਟਾ ਲਵਾਂ ਫਿਰ ਅੱਜ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਗੋਲੂ
ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂਗਾ।

ਉਧਰ ਗੋਲੂ ਕੁੱਝ ਪਲ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਵੇਖਦਾ
ਰਿਹਾ। ਸੁਨਸਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਚੁਪਕੇ ਜਿਹੇ ਜਿਉਂ ਹੀ
ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕਦਮ ਚਲਿਆ ਅਤੇ ਛੁੱਲਾਂ ਵੱਲ
ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ।

ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਗੋਲੂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਗੋਲੂ ਕਿਧਰੇ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਐਨੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤਾਲਾਬ ਵੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੋਲੂ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਬਿਨਾ ਇੱਕ ਪਲ ਗਵਾਏ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੌੜਿਆ ਅਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪਿਆ ਅਤੇ ਡੁੱਬਦੇ ਹੋਏ ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਘਸੀਟ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਇਆ।

ਐਨੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਦੂਸਰੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਗੋਲੂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲੂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ।

ਗੋਲੂ ਦੇ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਸੀ ਵੀ ਦੌੜੀ-ਦੌੜੀ ਆਈ।

ਗੋਲੂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜੰਪੀ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸੇਮਰੀਵਨ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਗੋਲੂ ਦੀ ਮਾਸੀ ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਜੰਪੀ ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਗੋਲੂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਜੰਪੀ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਜਾਨਵਰ ਜੰਪੀ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਭੱਜਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਨੇਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ■

✿ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੇਕ, ਪਾਵਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਾਉਣਾ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਚਰਨਾਮ੍ਰਤ ਬਨਵਾਉਣ ਨਾਲ ਉਹ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੁਣ ਅਧੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ)

ਭੋਜਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ

ਤੱਤ

ਜਨ ਸਾਡੀ ਮੂਲ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਾ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਜੀਵਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਜੋ ਭੋਜਨ ਅਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ?

ਭੋਜਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪਦਾਰਥ ਜਿਵੇਂ ਦਹੀ ਪਨੀਰ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਰਾਜਮਾ, ਮੂੰਗਾਫਲੀ, ਸੋਇਆਬੀਨ, ਦਾਲਾਂ, ਚਨਾ, ਤਿਲ ਅਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਉੱਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਚਾਵਲ, ਸਾਬੂਦਾਨਾ, ਕਣਕ ਹੋਰ ਅਨਾਜ ਮੈਦਾ, ਸੂਜੀ, ਗੁੜ ਅਤੇ ਚਿਨੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਆਲੂ, ਅਰਬੀ, ਸ਼ਕਰਕੰਦ, ਸਿੰਘਾੜਾ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੰਗੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟਸ ਹੁੰਦਾ ਹਨ।

ਵਿਟਾਮਿਨ ਸਰੀਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਟਾਮਿਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਬੀ., ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ., ਵਿਟਾਮਿਨ ਡੀ., ਵਿਟਾਮਿਨ ਈ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਵਿਟਾਮਿਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਨਿੰਬੂ, ਜਾਮੂਨ, ਪਪੀਤਾ, ਅਮਰੂਦ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਸਾ ਅਰਥਾਤ ਚਿਕਨਾਈ ਵੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੇਲਾਂ, ਘਿਉ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਣਿਜ ਲਵਣ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬੋੜੀ ਮਾਤਰਾ ਹੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੈਲਸੀਅਮ, ਡਾਸਫੋਰਸ, ਪੋਟਾਸੀਅਮ, ਮੈਗਨੀਸੀਅਮ, ਜਿੰਕ, ਆਇਰਨ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਣਿਜ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਡ੍ਰਾਈ ਫਰੂਟਸ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਰੋਤ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਆਪ ਦੇ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਨਿਰੋਗੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤਰੀ

□ ਘਮੌਡੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਆਂਡਾ ਉਬਾਲਣ ਤੇ ਠੈਸ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤ - ਕੱਚਾ ਆਂਡਾ ਤੋੜਨ ਤੇ ਜੋ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਬਾਲਣ ਤੇ ਠੈਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਂਡੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰੈਟੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਮ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਰਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਰਾਸਾਇਨਿਕ ਕਿਰਿਆ ਹੋਣ ਤੇ ਇਹ ਵਿਖੇਡਿਤ ਹੋ ਕੇ ਠੈਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਝ ਆਂਡੇ ਦਾ ਪ੍ਰੈਟੀਨ ਤਰਲ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਘੁਲਦਾ। ਆਂਡੇ ਦੇ ਪੀਲੇ ਹਿੱਸੇ (ਜਰਦੀ) ਵਿੱਚ ਚਰਬੀ ਸ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਬਰਫ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਤੈਰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤ - ਉਝ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਬਰਫ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਠੈਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪਾਣੀ ਤੇ ਤੈਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਬਰਫ ਬਣਦੀ ਹੈ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਆਇਤਨ ਸ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਫ ਬਣਨ ਦੇ ਬਾਦ ਉਸ ਦਾ ਘਣਤਵ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਣਤਵ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬਰਫ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਤੈਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਢੁਧ ਕਦੋਂ ਦਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤ - ਢੁਧ ਦੇ ਜੰਮਣ ਅਤੇ ਫੱਟਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨੌਜਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਅਨੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਸੂਈ ਦੀ ਨੋਕ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਣੂੰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਢੁਧ ਵਿੱਚ ਅਗਰ ਲੈਕਟੋਫੈਸੀਲਿਆਸ ਜਾਂ ਸਟੇਟੈਲੋਕੋਕਸ ਨਾਮਕ ਜੀਵਾਣੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣ, ਜੋ ਦਹੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਢੁਧ ਨੂੰ ਦਹੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਕਾਰਕ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਛੁੱਖਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤ - ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਾਰਕ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਛੁੱਖਣ ਦੇ ਬਜਾਏ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਤੈਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਛੁੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮਲੁਖ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਕ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਹਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਕ ਸਾਨੂੰ 'ਕਾਰਕ ਅੋਕ' ਨਾਮਕ ਰੁੱਖ ਦੀ ਖੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਕ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਘਣੀਆਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਏ ਦੁਰ-ਦੁਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਪਾਣੀ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਹਵਾ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਛੁੱਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਕ ਸਾਊਂਡ ਪ੍ਰਤੀ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਫ੍ਰੀਜਰ, ਰੇਫਿਜਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

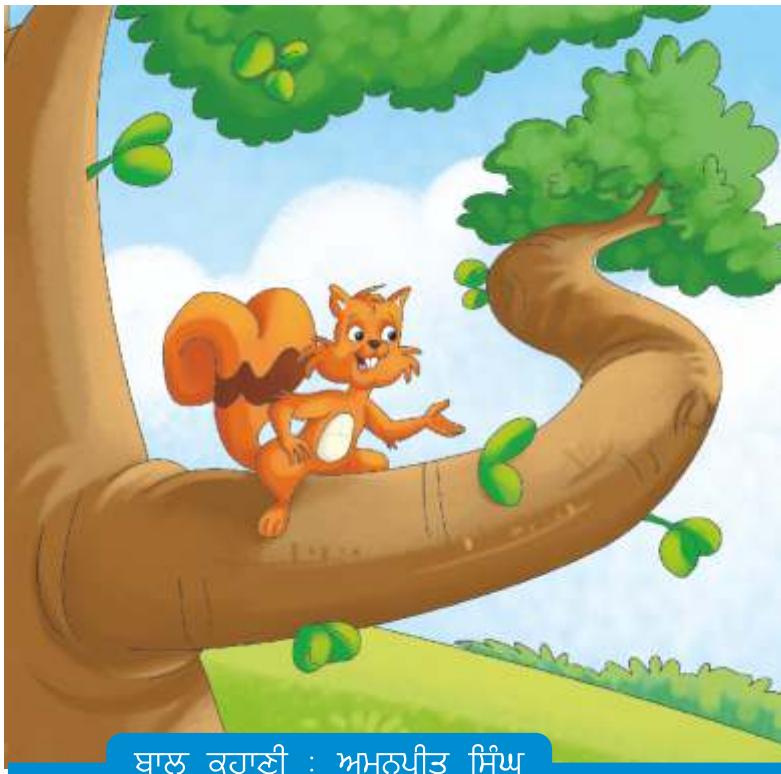
ਬਾਬਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਵਚਨ

- ❖ ਸਦਾ ਇਕ-ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਨਾ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਪੱਖ 'ਸੱਚ' ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ ਨਿਰੰਕਾਰ-ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮਰਿਆਦਾਪੂਰਵਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।
- ❖ ਦਯਾ, ਤਰਸ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਮਿੱਠੀ ਬਾਣੀ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ।
- ❖ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਹੈ।
- ❖ ਭਰਮ ਹਨ੍ਹੇਗਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਉਜਾਲਾ।
- ❖ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਭਗਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਗੁਣ ਹੈ।
- ❖ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਭਗਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਮਾਨਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਹੋਣ, ਸਾਰੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿੱਚ ਬੱਝ ਜਾਣ।
- ❖ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਲੋਕ ਵੀ ਸੰਵਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵੀ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- ❖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ।
- ❖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ❖ ਭਗਤੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਗੁਰਮੱਤ ਨੂੰ ਅਪਨਾਈ ਰੱਖੀਏ।
- ❖ ਆਤਮਾ ਆਨੰਦ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਆਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- ❖ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਮਨ ਦੇ ਭਰਮ ਮਿਟਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਜਾਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਮਾਨਵੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ❖ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਜਾਈਏ।
- ❖ ਇਨਸਾਨ ਦੁਨਿਆਵੀ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੁਦ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਜਾ-ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਬਣੀਏ।

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ : ਡਾਕਿਪਲਜੀਤ ਰੰਗਾਵਾ

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ

Hਿਰ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੋਹੜ ਦਾ ਰੁੱਖ ਸੀ। ਉਸ ਰੁੱਖ ਦੇ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮਿੱਕੀ ਇਥੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਾਲੇ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮਿੱਕੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਬੋਹੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਵਿੱਕੀ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਉਹ ਬਾਕੀ ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਅਨਾਜ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਤਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਨ ਨਾਲ

ਉਸ ਦਾ ਪੈਰ ਤਿਲਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਧੜੱਮ ਕਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਡਿੱਗੀ। ਸੰਯੋਗਵਸ਼ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜਾ ਉਪਰ ਰੁੱਖ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ— 'ਭੈਣ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ? ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਲੈ ਚਲੂੰ?'

ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਨੂੰ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹੇ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਬੋਲੀ— 'ਪੰਨਵਾਦ ਭਾਈ, ਮੈਂ ਬਾਲ-ਬਾਲ ਬਚ ਗਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੱਡੀ-ਪੱਸਲੀ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।'

'ਕੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕਰੋਗੀ?' ਮਿੱਕੀ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ।

ਹੁਣ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹੇ ਨੇ ਸੱਕ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਨਾਲ ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ — 'ਲੇਕਿਨ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀ?'

'ਅਨਾਜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ। ਉਹ ਨੇੜੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਖਾਦ ਨਿਗਮ ਦਾ ਗੋਦਾਮ ਹੈ ਨਾ? ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਖੁਬ ਅਨਾਜ ਹੀ ਅਨਾਜ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਖਾਣ ਲਈ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਖਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ।' ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

'ਵਾਹ! ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਹਾਂ। ਢਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਅਨਾਜ ਖਾਣ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੁਟਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕਿਨ ਨਿਹਾਇਤ ਕੰਜੂਸ ਹੈ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਖਾਣ ਲਈ। ਫਿਰ ਉਥੇ ਮੇਰਾ ਢਿੱਡ ਕਿਵੇਂ ਭਰਦਾ?' ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਇੱਕ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਗਿਆ।

'ਚਲੋ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਭਲੇ ਦੋ।' ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

ਦੁਪਹਿਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਤੇਜ਼ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਅਨਾਜ ਦੇ ਗੋਦਾਮ

ਵੱਲ ਗਏ। ਉਥੇ ਮੈਂਕੜੇ ਟਰੱਕ ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਅਨਾਜ਼ ਦੇ ਬੋਰੇ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਬੋਰੇ ਲੱਧੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਿੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਬਚਾ ਕੇ ਚੁਪਚਾਪ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਡ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖੇ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਏ। ਮਿੱਕੀ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਅਨਾਜ਼ ਖਾਧਾ ਅਤੇ ਚੈਨ ਨਾਲ ਸੌਂ ਗਏ। ਅੱਜ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਆਈ।

ਸਵੇਰੇ ਹੋਈ। ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਖੁੱਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਦੀ ਰਾਹ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ - 'ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਤਕ ਸੌ ਰਹੀ ਹੋਏਗੀ।' ਉਹ ਫਿਰ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਲੱਗਾ। ਤਦੇ ਮਿੱਕੀ ਖੁੱਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ। ਵਿੱਕੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੀ- 'ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗਾਂਗੀ ਰੁੱਖ ਤੋਂ। ਸੁਣ ਕੇ ਵਿੱਕੀ ਮੁਸਕਰਾਇਆ। ਮਿੱਕੀ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਈ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਤੁਰ ਪਏ ਅਨਾਜ਼ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਵੱਲਾ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਨਾਜ਼ ਲੱਦਣ ਅਤੇ ਉਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਵੱਡ ਗਏ। ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ਼ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਏ।

ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸੀ।

ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਇਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਵੇਖਦੇ-ਵੇਖਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਨਾਲ ਮਿੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਮੌਟੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲਣ-ਫਿਰਨ ਵਿੱਚ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

'ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?' ਮਿੱਕੀ ਗਲਿਹਰੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪਈ-ਪਈ ਸੌਚਿਆ ਕਰਦੀ। ਉਧਰ ਵਿੱਕੀ ਚੂਹਾ ਵੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦਾ, 'ਇਸ ਮੌਟਾਪੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸੈਨੂ ਕਿਤੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਡੱਡਿਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਭਾਲੂ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੋਚੀ।

ਡਾਕਟਰ ਭਾਲੂ ਦਾ ਕਲੀਨਿਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੁਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮਿੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਬੋਲ ਪਏ- 'ਮੌਟਾਪੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਲੱਗਦੇ ਹੋ?' ਚੰਗੀ ਕਾਨ ਢੋਕੇ, ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਜੋੜੇ।

ਮਿੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਨੇ ਡਾ. ਭਾਲੂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਲਈਆਂ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੀਸੀ ਪੀਣ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵੀ ਨਾਲ ਲਈ। ਦੋਵੇਂ ਕਲੀਨਿਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ। ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫਿਲਾ ਕਤਾਰਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਿੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਨੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗੇ।

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹਰੜ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਣ

ਅੜ ਜਾਸੀਂ ਐਲੋਪੈਥੀ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਨੇ ਆਦਿ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਅਤੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਘਰੇਲੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਦਵਾਈ ਲਈ ਉਪਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਢਿਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਯੁਰਵੈਦ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੈਡੀਕਲ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਯੁਰਵੈਦ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹਾਨੀਰਹਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੜ ਵੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਘਰੇਲੂ ਦਵਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦੈਵੀ ਰਸਾਇਣ ਦਵਾਈ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰੜ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ 'ਹਰੀਤਕੀ' ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਮ 'ਸ਼ਿਵਾ',

'ਪਥਯਾ', 'ਅਭਿਆ', 'ਚੇਤਕੀ', 'ਵਿਜਯਾ', 'ਰੋਹਿਣੀ', 'ਪੂਤਨਾਵ', 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਜੀਵਨੀ' ਆਦਿ ਹਨ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਚੇਵਯੁਲਿਕ ਮਾਯਰੋਬੇਲਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਦੇ ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰੜ ਮੀਡੀਅਮ ਆਕਾਰ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਉਗਦੀ ਹੈ। ਹਿਮਾਲਯ ਦੇ ਤਰਾਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੇਤਕੀ ਹਰੜ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਰੜ ਦਾ ਆਕਾਰ ਆਮ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਸਫੈਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਭਿਆ ਹਰੜ ਨੇਤਰ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਰੋਹਿਣੀ ਰਕਤ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਭਕਾਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰੜ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਯੁਰਵੈਦ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਕਈ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਘੰਟੂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੜ ਪੀਸ ਕੇ ਚੂਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਥਾ ਕੇ ਖਾਣੀ ਗਈ ਹਰੜ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਾਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਬਾਲ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਦਸਤ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਭੁਨ ਕੇ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹਰੜ ਇੱਕ ਗਰਮ ਤਾਸੀਰ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਝੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗੈਲੀ ਟੇਨੀਕ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਲ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਵਰਧਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਜਿਉਤੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਅਤੇ ਪਾਚਨ-ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਇੱਕ ਰਾਮਬਾਣ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਹਰੜ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਅਨੌਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਕਬਜ਼ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੇਟ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਪਾਚਨ-ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਿੜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਬਜ਼ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਦ ਡੇਢ ਤੋਂ ਦੋ ਗ੍ਰਾਮ ਤੱਕ ਹਰੜ ਦਾ ਚੂਰਣ ਕੋਸੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਕਬਜ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵੀਹ ਤੋਂ ਬਾਈ ਗ੍ਰਾਮ ਹਰੜ ਚੂਰਣ, ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਸੋਂਧ ਲੂਣ ਅਤੇ 25 ਗ੍ਰਾਮ ਅੜਵਾਇਨ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਹ ਕੇ ਚੂਰਣ ਬਣਾ ਲਉ। ਇਸ ਚੂਰਣ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਬਦਹੜੀ, ਪੇਟ-ਦਰਦ, ਗੈਸ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖੂਨ ਵਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਤੇ ਫੋਝੇ-ਫਿੰਸੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ-ਸਫ਼ਾਈ ਲਈ ਹਰੜ, ਬਹੇੜਾ ਅਤੇ ਆਉਲੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਫਲਾ ਚੂਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਉ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਂਦੇ ਸਮੇਂ 15-20 ਗ੍ਰਾਮ ਚੂਰਣ ਦੁੱਧ ਜਾਂ ਕੋਸੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਉ। ਇਸ ਨਾਲ ਖੂਨ ਵਿਕਾਰ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇਤਰ-ਜਿਉਤੀ ਵੀ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਛਾਲੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਦੇ ਚੂਰਣ ਦਾ ਸੇਵਨ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਚੂਰਣ ਨੂੰ ਸਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਛਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਰੜ ਚੂਰਣ ਅਤੇ ਕੱਬੇ ਦੇ ਚੂਰਣ ਨਾਲ ਬਣੇ ਮੰਜਨ ਨਾਲ ਦੰਦ ਰਗਡਨ ਤੇ ਦੰਦ ਇੱਕਦਮ ਸਾਫ਼ ਹੋ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸੂੰਦੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਰੜ ਨੂੰ ਰਾਤ ਭਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿੱਉ ਕੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਧੋਵੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਪੇਟ ਦਰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਹਰੜ ਨੂੰ ਘਿਸ ਕੇ ਕੋਸੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਨ ਕਰੋ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੜ ਪੇਟ-ਦਰਦ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬਵਾਸੀਰ ਦੇ ਮੱਸਿਆਂ ਤੇ ਹਰੜ ਨੂੰ ਘਿਸ ਕੇ ਮੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਲੇਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰੜ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਐਂਟੀਸਪੈਟਿਕ ਵੀ ਹੈ। ਜਖਮ ਨੂੰ ਹਰੜ ਦੇ ਕਾਵੇ ਨਾਲ ਧੋਣ ਨਾਲ ਜਖਮ ਛੇਤੀ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ 'ਮਾਈਰੋ ਬੇਲੋਲੀਨ' ਨਾਮਕ ਤੱਤ ਪੁਰਾਣੇ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਖੁਰਕ, ਦਾਦ ਆਦਿ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੜ ਦਾ ਲੇਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਉਲਟੀ ਅਤੇ ਜੀਅ ਮਿਤਲਾਉਣ ਤੇ ਹਰੜ ਦੇ ਚੂਰਣ ਨੂੰ ਸਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਛੇਟੀ ਹਰੜ ਦੇ ਚੂਰਣ ਨੂੰ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹਿਚਕੀਆਂ ਆਉਣੀਆਂ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰੜ ਨੂੰ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਲੂਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਦੇ ਨਾਲ, ਬਸੰਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਦ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਰੁੱਤੇ ਗੁੜ ਨਾਲ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭਕਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰੜ ਦਾ ਸੇਵਨ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੋਣ ਤੇ, ਬਕਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਅੰਰਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕਰਨਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

ਹਰੜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਈ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਛੇਟੀ ਜਿਹੀ ਹਰੜ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਹਰੜ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨੂੰ ਆਦਤ ਬਣਾਈ ਏ।

ਹਾਸਾ ਬੇਡਾ

ਡਾਕਟਰ : ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਕਸਰਤ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਰਾਜੇਸ਼ : ਜੀ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡਦਾ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰ : ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਖੇਡਦੇ ਹੋ?

ਰਾਜੇਸ਼ : ਜਦ ਤਕ ਮੇਬਾਇਲ ਦੀ ਬੈਟਰੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਪਿਤਾ : (ਬੇਟੇ ਨੂੰ) ਤੈਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਬੇਟਾ : ਜਿੰਨੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ 10 ਘੱਟ।

ਪਿਤਾ : ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਮਿਲੇ ਹਨ ?

ਬੇਟਾ : ਜੀ 10।

ਵਿਕਾਸ : (ਦੀਪਕ ਨੂੰ) ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਗੇੜੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ।

ਦੀਪਕ : ਵਾਹ! ਚੰਗੀ ਤੂੰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਤੂੰ ਕਰ।

ਅਫਸਰ : ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਪੇਂਡੂ : ਜੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

- ਮੁਸਕਾਨ ਗਰਗ

- ਭਾਈ, ਧੋਬੀ ਮੀਆਂ, ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹੋ?

- ਮੇਰਾ ਗਧਾ ਗਵਾਚ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ।

- ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ?

- ਅੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗਧੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਗਵਾਚ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬਚ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ -

ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?

ਆਦਮੀ ਬੋਲਿਆ -

ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਹਥੋੜੇ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਤੇੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੀ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - 'ਕਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰ।'

ਮਹਿਮਾਨ : ਬੇਟਾ, ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਕਿਸ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਸੀ?

ਬੱਚਾ : ਸੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ। ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ?

ਮਹਿਮਾਨ : ਸੰਡੇ ਨੂੰ।

ਬੱਚਾ : ਝੂਠ 'ਸੰਡੇ' ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- ਪੇਰਣਾ ਅਰੋਜ਼ਾ

ਮੈਮੀ : ਬਬਲੂ, ਤੂੰ ਅੱਜ
ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਛੇਤੀ
ਕਿਉਂ ਆ
ਗਿਆ?

ਬਬਲੂ : ਮੈਮੀ, ਮੇਰਾ
ਗੱਭਰੂ ਦੇ ਨਾਲ
ਝਗੜਾ ਹੋ
ਗਿਆ ਅਤੇ 'ਸਰ'
ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਮੀ : ਲੇਕਿਨ ਤੂੰ ਗਬਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਿਉਂ
ਕੀਤਾ?

ਬਬਲੂ : ਮੈਂ ਅੱਜ ਛੇਤੀ ਘਰ ਆਉਣਾ ਸੀ ਇਸ
ਲਈ।

ਰਾਜੀਵ : ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇ
ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤਕ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਵੇਖ
ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਕੱਲੂ : ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ
ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਰੋੜਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ
ਸੁਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ : ਸਰ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰੀਏ
ਤਾਂ ਕੀ ਆਪ ਸਾਨੂੰ ਸਜਾ ਦਿਓਗੇ?

ਸਰ : ਨਹੀਂ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ : ਫਿਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਅੱਜ ਮੈਂ
ਹੋਮਵਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਰਾਜੂ ਛ੍ਰਾਈਂਗਰੂਮ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ 'ਛ੍ਰਾਈਂਗ'
ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੈਮੀ ਨੇ ਗੁਸੇ
ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ -

ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਛ੍ਰਾਈਂਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜੂ ਬੋਲਿਆ -

ਮੈਮੀ ਜੀ ਇਹ ਛ੍ਰਾਈਂਗਰੂਮ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ
ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਛ੍ਰਾਈਂਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

- ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ

ਉਸ ਦਿਨ ਕਿਕੇਟ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ
ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਾਟ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ
ਨਾਲ ਦਰਸਕ ਵੀ ਭੱਜ ਖੜੇ ਹੋਏ।

ਪਿੰਕੂ : ਅਜਿਹੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ?

ਕੱਲੂ : ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਗੋਂਦ
ਜਹਿਰੀਲੀਆਂ ਮੱਧਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਛੱਤੇ ਨਾਲ
ਜਾ ਟਕਰਾਈ।

ਲੜਕੀ : (ਮਾਂ ਨੂੰ) ਮਾ
P.M. ਦਾ
ਛਲ ਫਾਰਮ
ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਾਂ : ਪ੍ਰਾਇਮ
ਮਨੀਸਟਰ।

ਛੋਟਾ ਭਾਈ : ਦੀਦੀ, ਪਾਪਾ-ਮੈਮੀ ਵੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਾਹਕ : ਕਿਉਂ ਭਾਈ! ਇਹ ਟਮਾਟਰ ਤਾਜ਼ਾ
ਹਨ?

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਬਿਲਕੁਲ ਤਾਜ਼ਾ ਹਨ ਸਾਹਿਬ! ਇੱਕ
ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

- ਗੁਰਮੀਤ

ਤੋਪ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੈਨਿਕ

ੴ ਨੀਂ ਦਿਨੀ ਰੂਸ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਘਮਾਸਾਨ ਯੁੱਧ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਕਈ ਸੈਨਿਕ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਹਰ ਦਿਨ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯੁੱਧ ਸਥਾਨ ਵਾਲਾ ਆਸਮਾਨ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਬਾਹੁਦੀ ਧੂੰਏਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ।

ਰੂਸ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਥੇ 8-10 ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੋਪ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਜ਼ਬੂਰ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ। ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਤੋਪ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਰੂਸੀ ਸੈਨਿਕ ਤੋਪ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਦੀ ਤੋਪ ਨਾਲ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਦਾ ਹੀ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਤੋਪ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਝਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਤੇ ਤੋਪ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਸੈਨਿਕ ਤੋਪ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਨੌਚ-ਗਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਨਹਿਰਾ ਮੌਕਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤੋਪ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਛਿੱਡ ਦੇ ਭਾਰ ਸਰਕਦਾ-ਲੁਕਦਾ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਤੀ ਤੋਪ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਤੋਪ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜੀ-ਭਰ ਕੇ ਚੁੰਮਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕਸਮ ਖਾਣੀ - 'ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਨੂੰ ਇਹ ਤੋਪ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਚਾਹੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚਲੀ ਜਾਏ?' ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦਾ ਮੂਨਖਰਾਬਾ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕੇ। ਅਚਾਨਕ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ। ਹਵਾ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਬਰਫ ਛਿੱਗਣ ਲੱਗੀ।

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਠੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਠੰਡ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕਰ-ਚਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਤੋਪ ਦੀ ਨਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਬਰਫ ਦੀ ਸਰਦ ਹਵਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੇ ਦੰਦ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਠੰਡ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਰਦ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤੋਪ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਵੇਰੇ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਸੀ ਸੈਨਿਕ ਤੋਪ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤੋਪ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗੋਲਾ ਬਾਹੁਦ ਭਰਿਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਤੋਪ ਛੁੱਟੀ ਉਸ ਦੀ ਨਲੀ ਵਿੱਚ ਵੜੇ ਸੈਨਿਕ ਦੇ ਚਿਖੜੇ-ਚਿਖੜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਗਏ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਜਗ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਤੋਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਹੜ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁੱਖ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਖੂਨ ਦਾ ਭਰ ਕੇ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਤੋਪ ਦੀ ਨਲੀ ਤੋਂ ਵਹਿੰਦਾ ਖੂਨ ਵੇਖ ਕੇ ਰੂਸੀ ਸੈਨਿਕ ਹੱਕੇ-ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਪ ਨੂੰ ਅਥੁੱਭ ਮੰਨ ਕੇ ਉਥੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਰੂਸੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਜਦ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਜਦ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਆਪਣੀ ਤੋਪ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਆਪਣੀ ਤੋਪ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਨਿਕ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਕੇ ਤੋਪ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਜਾਪਾਨੀ ਸੈਨਿਕ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਆ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸਿਲ ਉਠਾਓ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 - ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 - ਈਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਕੀ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 - ਅਸਮ ਰਾਜ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 - ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸੂ ਨੇ ਕਿਸ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਪਤੀਵਰਤਾ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੇਖਿਆ ਲਈ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 - ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਯਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਸ ਨਾਗ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਗੋਕਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 - ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੋਬੀ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 - ਨੇਤ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅੱਖ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਭਾਗ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8 - ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9 - ਆਸਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਕੌਣ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 - ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੰਗਾਰੂਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 - ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12 - ਯੂਰਪ ਮਹਾਦੀਪ ਦੇ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਰਨਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13 - ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14 - ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁਦਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15 - ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ?

(ਸਹੀ ਉਤੱਤ ਕਿਸੇ ਹਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲਜ਼ਾ

ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਲਿਆਏ
ਹਨ! ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਚਿੱਟੀ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਾਏਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ
ਵੀ ਮੰਮੀ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਲਿਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਾਵਾਂਗੀ।

ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਘਰ ਸਾਡ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ।

ਮੇਰਾ ਘਰ ਤਾਂ ਸਾਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਲਗਾ ਸੌਣ।

ਹੁੰ, ਹੁੰ! ਚਿੰਟ੍ਠ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਥੱਕ ਗਈ, ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਘਰ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਦਰਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੇ ਮੈਂ ਚਿੰਟ੍ਠ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਸਮਝ ਆਇਆ ਕਿ ਨਕਲ ਲਈ ਵੀ ਅਕਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ : ਸੁਕਰੀਤੀ

ਚੁਗਲਖੋਰ ਮੈਨਾ

Hਦਰਵਨ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਾਰੇ ਸਨ। ਉਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਬੂਤਰ-ਕਬੂਤਰੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਆਪਣੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਇੱਕ ਮੈਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਾਲੜੀ ਅਤੇ ਚੁਗਲਖੋਰ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਨਥੇੜ ਕੇ ਉਹ ਆਲੂਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਬੈਠਦੀ ਅਤੇ ਹਰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਮੈਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁੰਦਰ ਖੰਭਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਬੜਾ ਮਾਣ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੇ ਉਹ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਤੇਤੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਵੇਖ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਖੰਭ ਕਿੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਂ, ਛੀ-ਛੀ। ਕਿੰਨਾ ਬਦਸੂਰਤ ਹੈ। ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਪਾਟੇ ਢੋਲ ਵਰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਕਾਲਾ।" ਬਸ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਦੌਵੇਂ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਦੇ।

ਤੇਤੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਕਾਂ ਭਾਈ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕੀ ਛੁਪਾਉਣਾ? ਉਹ ਜੋ ਤੋਤਾ ਹੈ ਨਾ, ਆਪਣੇ

ਰੰਗ ਤੇ ਬਹੁਤ ਨਖਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਨੱਕ ਵੇਖੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਭੱਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੁਣ ਲਏ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਨਾ ਜਾਏ।"

ਕਬੂਤਰ ਅਤੇ ਕਬੂਤਰੀ ਦੌਵੇਂ ਸੰਕੋਚੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਮੈਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਮੰਡਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਪਰ ਮੈਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਛੱਡਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਬਸ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੈਜ-ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪੰਛੀ ਵੀ ਘੱਟ ਚਲਾਕ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨਾ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਹੈ। ਗੱਪਛੱਪ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਖੂਬ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨਾ ਤੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਧਾਰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਬਸ ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਮੈਨਾ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਮੈਨਾ ਸੋਚਦੀ ਸਾਰੇ ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੋਹਬ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੁਲਦੀ ਜਾਂਦੀ, ਕੁੱਝ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਝੂਠੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ।

ਉਸ ਦਿਨ ਬੜਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਮੌਸਮ ਸੀ। ਮੈਨਾ ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਹੱਸ-ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਤਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਤੇ ਪਈ। ਮੋਟੀ ਚਟਕੀਲੀ ਮੈਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਝੱਟਪੱਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਇਆ। ਜਖਮੀ ਮੈਨਾ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਟਕ ਗਈ ਅਤੇ ਛੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ। ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਉਡ-ਪੁਡ ਗਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ।

ਤਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਬੂਤਰ-ਕਬੂਤਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜਖਮੀ ਅਤੇ ਬੋਹੇਸ਼ ਮੈਨਾ ਤੇ ਪਈ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨਾ ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਢੱਕਣ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੈਨਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਕ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਮੈਨਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚੀ ਰਹੀ।

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਉਸ ਦੀ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਨਾ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਬੂਤਰ-ਕਬੂਤਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਚੁੰਝ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚਾਰੋਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨਾ ਕਬੂਤਰ-ਕਬੂਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਤਦ ਤਕ ਉਥੋਂ ਰਹੀ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ।

ਕਬੂਤਰ ਅਤੇ ਕਬੂਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਹੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਹੁਣ ਮੈਨਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚਾ ਦੇਸਤ ਉਹੀ ਹੋ ਜੋ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੰਮ ਆਏ।

ਕਬੂਤਰ ਅਤੇ ਕਬੂਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਚੁਗਲਖੋਰੀ ਦੀ ਬੁਰੀ ਆਦਤ ਵੀ ਛੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਘੁੰਮੰਡ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਵੀ ਉਤਰ ਗਿਆ।

ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਠ

ਪ੍ਰੇਰਕ-ਪ੍ਰਸੰਗ : ਜੈਇੰਦਰ

ਮਾਤਰ ਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਰਤਨ
ਡਾਂ ਵਿਸ਼ਵੇਸ਼ਵਰੈਅ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਨ।
ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਪਣਾ
ਹੋਮਵਰਕ ਕਰਦੇ। ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹੀ
ਘੁੰਮਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਹੀ
ਉਪਯੋਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਮੇਂ
ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੰਵਾਉਂਦੇ। ਫੁਰਸਤ ਵਿੱਚ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਗਾਬਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ
ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਦਾ ਸੱਚ ਹੀ
ਬੋਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਹਾਂ, ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ
ਸਮੇਂ ਤੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ
ਆਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸਮਾਂ
ਵਿਅਰਥ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਉਦਾਸੀ
ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ
ਵਿਅਰਥ ਕਿਉਂ ਚਲਾ ਗਿਆ?

ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਏ। ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਵਿਸ਼ਵੇਸ਼ਵਰੈਅ
ਦੀ ਇਹ ਆਦਤ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।
ਉਂਝ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਆ
ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ

ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।
ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਾਕਟਰ
ਵਿਸ਼ਵੇਸ਼ਵਰੈਅ ਕਿਸੇ
ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫਾਇਲ ਨੂੰ
ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।
ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ
ਆ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਲੱਗੀ ਤਾਂ
ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ।
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਘੜੀ
ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਬੋਲੇ - 'ਅਰੇ! ਸੇਵਕ
ਜੀ! ਆਪ ਨੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆ
ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦੌਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ....।'

ਡਾਂ ਵਿਸ਼ਵੇਸ਼ਵਰੈਅ ਦੀ ਇਹ ਵਕਤ ਦਾ ਮੁੱਲ
ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ
(ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ) ਬੜੇ ਸ਼ਗਰੰਦਾ ਹੋਏ। ਹਾਂ, ਇੱਕ-
ਇੱਕ ਪਲ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਸ
ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ
ਦਾ ਜੋ ਪਾਠ ਪੜਾਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਜੀਵਨ
ਭਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਸ
ਪਾਬੰਧੀ ਦੇ ਗੁਣ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਦਾ
ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤਰੀ ਦੇ ਉੱਤਰ

1) ਏਸੀਆ	9) ਭਾਨੂ ਅਬੈਈਆ
2) ਪਰਸੀਆ	10) ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ
3) ਅਸੀਆ	11) ਮਹਾਂਏਤੀਆ
4) ਅਨੁਸੂਆ	12) ਅਲਬਾਨੀਆ
5) ਕਾਲੀਆ	13) ਨਾਈਜ਼ੀਰੀਆ
6) ਮੰਗੋਲੀਆ	14) ਰੁਪਿਆ
7) ਕਾਰਨੀਆ	15) ਅਯੁਧਿਆ।
8) ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ	

ਕੀ ਤੁਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ

- ❖ ਤੇਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਤੇਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੰਗਲੀ ਤੇਤੇ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਿਰਫ ਪਾਲਤੂ ਤੇਤੇ ਹੀ ਨਕਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਭੂਰੇ ਤੇਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਕਲਚੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਰੇਹਲੀਸਿਆ ਦਾ ਛੁੱਲ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਛੁੱਲ ਹੈ।
- ❖ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਅਸੀਂ ਹਰ 6 ਸੌਕਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਝਪਕਦੇ ਹਾਂ।
- ❖ ਨੇਪੋਥਿਸ ਦੇ ਪੇਦੇ ਦੇ ਛੁੱਲ ਵਿੱਚ ਢੱਕਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਕੀਝਾਪਤਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡਿਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਛੁੱਲ ਦਾ ਢੱਕਣ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਪੇਗਾਵਿਨ ਅੰਟਾਕਰਟਿਕ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ 870 ਛੁੱਟ ਦੀ ਛੁੰਘਾਈ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ 18 ਮਿੰਟ ਤਕ ਛੁੰਬਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਮਿਸਰ ਦੇ ਪਿਰਾਮਿਡਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਰੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਬਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਜਦ ਖੋਜੀ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਰਹੀਂ ਚੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਤਦ ਵੀ ਉਹ ਓਨਾ ਹੀ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੂਧ ਸੀ। ਬਸ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਗਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

- ❖ ਤਿਤਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਵਿਸਵ ਵਿੱਚ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ 8650 ਪ੍ਰਾਤੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 1230 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੇ ਗੀਤਕਾਵਿ ਰਿਤੁਸੰਹਾਰ ਦੇ 6 ਸਰਗੇ ਵਿੱਚ 6 ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- ❖ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਟੇਲੀਫੋਨ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਇਲੇਕਨੈਡਰ ਗ੍ਰਾਹਮਬੇਲ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।
- ❖ ਮਾਦਾ ਚਮਗਾਦੜ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨੀ ਤੀਵਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਚਾਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਸਪੇਸ ਯਾਤਰੀ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਡਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ।
- ❖ ਟਿੱਡੇ ਦੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ - ਵਿਭਾ ਵਰਮਾ

ਕਹਾਣੀ : ਰੇਨੂ ਸੈਣੀ

ਰਤਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ

ਜਾ ਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਰਾਜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕਲੋਤੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਰਤਨਾ ਲਈ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਪੜੀ-ਮਿਲਖੀ ਸੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂਧ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਕਈ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਲ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਭਿਜਵਾਇਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਰਾਜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਤਨਾ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ, "ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਆਖੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਜਾਏ।"

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਬੋਲੀ, "ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਨੇਕ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ

ਚਾਹੇ ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾ ਲਏਗਾ।" ਰਤਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬੋਲੇ, "ਬੇਟੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਤੂੰ ਕੁਆਰੀ ਰਹੇਗੀ।"

ਰਤਨਾ ਬੋਲੀ, "ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨ, ਨੇਕ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਏਗਾ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤੇਗਾ।"

ਰਾਜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਮੁਨਿਆਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਧਾਰਣ ਨੌਜਵਾਨ ਤਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਸਵੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੇਗੀ।

ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਆਹ ਯੋਗ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਜਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਗਏ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਉਥੇ ਆਈ ਅਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੀ, "ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਪਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਉਹੀ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਵਾਬ ਸਹੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸੌ ਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ - **ਦਰਿੱਦਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਧਨੀ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਿਤ ਗਰੀਬੇ ਮੁਰਦਾ ਕੌਣ ਹੈ?**"

ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਸਜਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਅਨੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਉਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਪਤਾ ਹੈ ਪੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸਜਾ ਦੇ ਭਰ ਕਾਰਣ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵੇਦਾਂਤ ਨਾਮ ਦਾ ਸਧਾਰਣ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਸੀ। ਜਦ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਚੁਪ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨ! ਜੇਕਰ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਧਾਰਣ ਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ।"

ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਬੋਲੀ, "ਆਪ ਜੁਰੂ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਲੇਕਿਨ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਗਲਤ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੌ ਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ।"

ਇਸ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਬੋਲਿਆ, "ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਤੇ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਵਾਬ ਸਹੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗਲਤ ਵੀ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਸਾਹਸ ਕਰਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।"

ਫਿਰ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਸੀਂਮਤ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਿੱਦਰ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਧਨੀ ਵੀ ਦਰਿੱਦਰ

ਗਰੀਬਦਾ ਹੈ।" ਵੇਦਾਂਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੁਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਬੋਲੀ, "ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ। ਹੁਣ ਦੂਸਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ।"

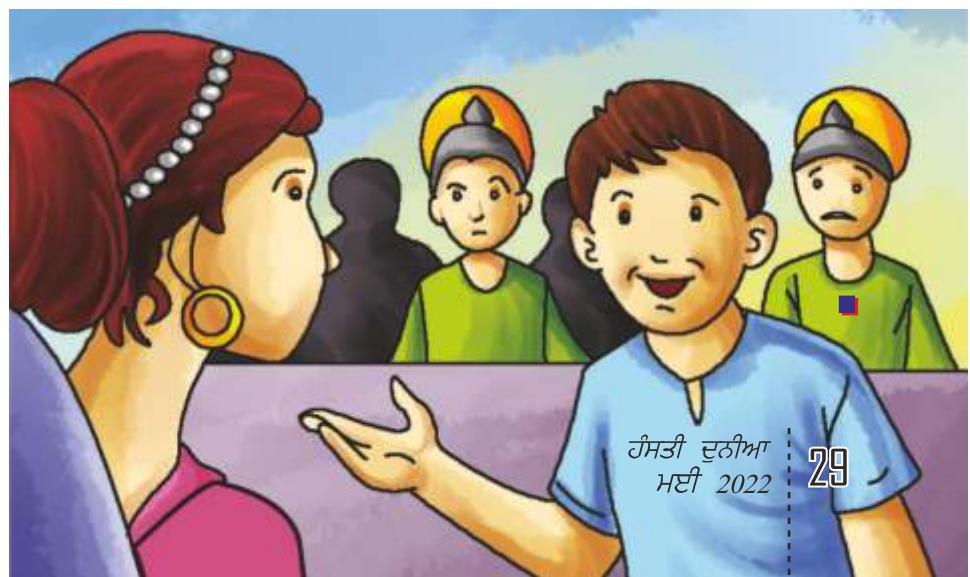
ਵੇਦਾਂਤ ਬੋਲਿਆ, "ਜੋ ਪੂਰਣ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੰਤੋਖੀ ਹੈ, ਉਹ ਧਨੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਜਵਾਬ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਬੋਲੀ।

ਹੁਣ ਵੇਦਾਂਤ ਬੋਲਿਆ, 'ਤੁਹਾਡੇ ਤੀਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਉਦਮਹੀਣ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਜੀਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਰਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬੋਲੀ, "ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਤੂੰ। ਤੂੰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਫਿਰ ਵੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤੋਖ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਪੀਰਜ ਦੇ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬੀ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬੀ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਹੁਦ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਣਵਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸਾਥੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।" ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਜੈਮਾਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਰਾਜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, "ਸਾਡੀ ਸਮਝਦਾਰ ਬੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਵਰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਅਸੀਂਰਵਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।" ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰਤਨਾ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ■

ਲੇਖ : ਡਾ: ਪਰਸੂਰਾਮ ਸ਼ੁਕਲ

ਸ਼ੀਂਗਾ ਮੱਛੀ

ਸ਼ੀ ਗਾ ਮੱਛੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਝੀਲਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ 'ਕ੍ਰਾਸਟੇਸ਼ਨੀਅਨ' ਹੈ। ਇਹ ਕਠੋਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੁੱਨੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੋਵੇ, ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਅੰਗੋਜ਼ੀ ਵਿੱਚ 'ਕ੍ਰੇ ਫਿਸ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬਦ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕੰਡੇਦਾਰ ਲਾਬਸਟਰ ਵਰਗੇ ਕੁੱਝ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਇੱਕ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੱਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਕ੍ਰੇ ਫਿਸ' ਅਰਥਾਤ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਤਾਜੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਲਪੰਡੀ ਹੈ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫ੍ਰੈਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਨਿਊਗਿਨੀ, ਮਾਲੀਆ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੇਡੋਰਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰੀ ਦੀਪਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਫ੍ਰੈਂਸ ਦੀ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ 'ਰੇਡਕਲਾ' ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਥੈਮਸ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪਾਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਫਲ-ਫੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸੌ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਜਾਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਭਿੰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰ, ਸਰੀਰਕ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਸਮਾਨੀਆਂ ਦੀ 'ਲੈਂਡ-ਕ੍ਰੇਬ' ਨਾਮਕ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਮ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੇਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੇਂਟੂਕੀ ਨਾਮਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹੀਨ ਜਲਗੁਫਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਮੈਮਬ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਰੰਗਹੀਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੋਨਾਈਟ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੱਟਾਨੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਡੇਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਠੰਡ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਜੰਮਣ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਡੇਨ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੂੰਘੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਢੂੰਘੀ ਡੇਨ ਥੋਦਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਸਾਲ ਭਰ ਡੇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭੂਵਸੀ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰਦੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰਪਿਡ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁੱਡਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਤਾਰਪਿਡ ਸੱਪ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ

- ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੀ।
- ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਮੁਖ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜੀਵ ਹਨ।

ਨੀਂਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਬੜੀ ਅਨੌਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 10 ਮੈਟੀਮੀਟਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਝ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਤਸਮਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਏਸਟੇਕਾਪਸਿਸ ਵੈਕਲਿਨੀ ਨਾਮਕ ਇਸ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਵਜਨ 4 ਤੋਂ 5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਰੰਗ ਰੇਤੀਲਾ ਪੀਲਾ, ਹਰਾ ਜਾਂ ਗਹਿਰਾ ਕੱਬਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਖ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰ, ਛਾਤੀ, ਪੇਟ ਅਤੇ ਪੂਛ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਸਿਰ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਇੱਕ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਦੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਿਰਾ ਨੁਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਦੋ ਯੋਗਿਕ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਚਾਰ ਅੰਟੀਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਲੰਮੀਆਂ ਅੰਟੀਨਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਰਸ਼ ਇੰਦਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ

ਜਬਾੜਿਆਂ ਨੂੰ 'ਮੈਕਿਸਲੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਨੌਜੋੜੇ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਜੋੜੇ ਪੈਰ ਛਾਤੀ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਛਾਤੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 20 ਜੋੜੇ ਖੰਭ ਵਰਗੇ ਗਲਫੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਮੈਕਿਸਲੀ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਜੋੜਾ ਇਹਨਾਂ ਗਲਫ਼ਿਆਂ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਹੀ ਤਿੰਨ ਜੋੜੇ 'ਅਪੇਨਡੇਜ਼' ਨਾਮਕ ਅੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਬਿੜਿਆਂ ਤੱਕ ਭੋਜਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਹੇਠਾਂ ਪੇਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੇਟ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਜੋੜੇ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਰ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਦਰਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਜਨਨ ਅੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਜੋੜੇ ਪੈਰ ਤੈਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪੱਥੇ ਵਰਗੀ ਪੂਛ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੂਛ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿਛੇ ਵੱਲ ਤੈਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਖੁੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜੀਵ ਹਨ। ਇਹ ਸਟਿਕਲਬੈਕ ਵਰਗੀ ਛੋਟੀ ਮੱਛੀਆਂ ਤਾਜੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੋਘੇ, ਕੀੜੇ, ਟੈਡਪੋਲ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਵੇ ਆਦਿ ਬੜੇ ਸਵਾਦ ਨਾਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਪੌਦੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਭੋਜਨ ਚਾਵਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਬੜਾ ਰੋਚਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਜੋੜਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਚਿਮਟੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਚਿਮਟੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਜੋੜੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਆਪਣੇ ਸਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਚਿਮਟੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਫੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਟੁਕੜੇ ਮੁੰਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਅੰਟੀਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਮਲਦੁਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਲ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਨਵਜਾਤ ਬੱਚੇ ਆਮ ਕੀਝਿਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਸਟੇਸੀਅਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਚੁਲ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਵਾਰ ਕੇਂਚੁਲ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਪਰਦਾ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਪਰਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਝੜਨ ਦੇ ਬਾਦ ਪਾਣੀ ਸੋਖ ਕੇ ਢੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਨਵਾਂ ਪਰਦਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਖਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੇਂਚੁਲ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ 6 ਘੰਟੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਕੁੱਝ ਵੀ ਖਾਂਦੀ-ਪੀਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਲੁਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਬੜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤਾਂ ਪਰਦਾ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੀ ਖੁਦ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੈਂਤ ਤੇ ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਬੱਚੇ 2 ਤੋਂ 3 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ

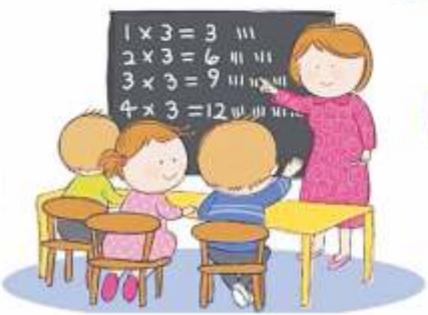
ਹੈ ਸਮਾ ਅਨਮੋਲ ਨਹੀਂ ਗੰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਚੰਗੀਆਂ ਹੀ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਸਾਫ਼ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ।
ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਹੀ ਕਰਨੇ ਸਿੰਗਾਰ ਨੂੰ।
ਰੁੱਖ ਲਾ ਕੇ ਸਾਂਭਣਾ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਚੰਗੀਆਂ ਹੀ ...

ਨਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਬਈ।
ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਥੂੰਡੇ ਹੱਥ ਧਰੋ ਬਈ।
ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਚੰਗੀਆਂ ਹੀ ...

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੀਏ।
ਜੋ ਵੀ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਰੀਏ।
ਸੋਹਣਾ-2 ਲਿਖ ਕੇ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਚੰਗੀਆਂ ਹੀ ...

ਸੌਕ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਲ-ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ।
ਜੋੜਨਾ ਏ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ।
'ਮਾਣਕ' ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਚੰਗੀਆਂ ਹੀ ...

ਕਹਾਣੀ : ਰਾਧੇਲਾਲ

ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ

ਕਿ ਸ਼ਣਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਦਾ ਆਸਰਮ ਸੀ। ਉਹ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਸੀ।

ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੰਦੇ। ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ-ਨ-ਕੁੱਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਹਫੇ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਦ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲ ਗਈ। ਖੁਲ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਘਣੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਸਨ ਜਮਾਇਆ। ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਉਥੇ ਭੀੜ ਜਮਾ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸੱਜੇ ਹੋਏ ਰੱਖ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਨ ਤੇ ਬਹੁ-ਕੀਮਤੀ ਵਸਤਰ ਸਨ। ਗਲ ਵਿੱਚ ਮੌਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀਰੇ ਜੜੀਆਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਸਨ। ਰੱਖ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬੋਲੇ, "ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੈ। ਪਰ ਮਨ ਅਸ਼ੁਨਤ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।"

ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਦੀਆਂ ਕਰੂਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਟ ਨੀਅਤ ਤੋਂ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਉਹ

ਬੋਲੇ, "ਆਪਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਦੀ ਵਜਾ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ੁਨਤੀ ਹੈ।"

"ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੂਰਖਤਾ?" ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਥੇ ਨੂੰ ਦਥਾ ਕੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਨੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਇੱਕ ਨਾਰੀਅਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਇਸ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਹਿੱਸਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਖਗਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਫਲ ਸੜਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?"

"ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ।"

"ਬਾਹਰੀ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਤਨ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾ ਫਲ ਇਸ ਦਾ ਮਨ। ਤੇਰੀ ਮੂਰਖਤਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਤਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਫ਼-ਸੁਖਗਾ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਮਨ ਨੂੰ ਮੈਲਾ ਰੱਖਿਆ। ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ੁਨਤੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦਾ ਸੌਸ਼ਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਨਿਆ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਮਨ ਕਾਫੀ ਮੈਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ? ਮਨ ਵਿੱਚ, ਜਦ ਮੈਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸਾਂਤੀ ਕਿਥੋਂ, ਕਿਵੇਂ ਆਏਗੀ?" ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਨੇ ਦੋ ਟੁੱਕ ਗੱਲ ਕਰੀ।

ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਸਹਿਮਿਆ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ?"

"ਸਦਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਦ ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ।"

ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਰਿਸੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ■

ਕਹਾਨੀ - ਰਾਜਕੁਮਾਰ 'ਰਾਜਨ'

ਲਾਲਚ ਦਾ ਫਲ

ਝੀਂ ਗੂ ਅਤੇ ਢੀਂਗੂ ਚੁਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰੀ ਦੋਸਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਹੀ ਘਣੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਝੀਂਗੂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਢੀਂਗੂ ਗੁਸੈਲ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਸੀ।

ਕਦੇ ਝੀਂਗੂ ਢੀਂਗੂ ਲਈ ਤਾਜ਼ਾ ਅਖਰੋਟ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਢੀਂਗੂ ਦਾਣੇਦਾਰ ਮੁੰਗਫਲੀ ਝੀਂਗੂ ਲਈ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ। ਢੀਂਗੂ ਦੇ ਗੁਸੈਲੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਝੀਂਗੂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਢੀਂਗੂ ਚੂਰੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਢੀਂਗੂ ਚੂਰੇ ਤੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਜੋਰ ਨਾਲ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਢੀਂਗੂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਉਥੇ ਮੁੰਗਫਲੀ ਦਾ ਢੇਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ।

ਬਸ, ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਢੀਂਗੂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਸੁਭਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁੰਗਫਲੀਆਂ ਖਾ ਗਿਆ। ਮੁੰਗਫਲੀ ਪੱਚਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਰਾਤ ਭਰ ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜਫਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੇਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਝੀਂਗੂ ਬੋਲਿਆ, "ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਕਰ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਖਿਚੜੀ ਪਕਾਉਂਗਾ। ਹਲਕਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਪੇਟ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।"

ਝੀਂਗੂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖਿਚੜੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਜੁਟਾਇਆ। ਗੁਲਗੁਲ ਗਲਹਿਰੀ ਤੋਂ ਦਾਲ ਲਈ। ਚਿੰਪੁ ਖਰਗੋਸ਼ ਤੋਂ ਘਿਉ ਅਤੇ ਨਮਕ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਭੋਲ੍ਹ ਕਬੂਤਰ ਨੇ ਬਰਤਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੁਨੀਆ ਮੁਰਗੀ ਅੱਗ ਲੈ ਆਈ। ਚਾਵਲ ਉਸ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਝੀਂਗੂ ਚੂਹਾ

ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖਿਚੜੀ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਜਦ ਖਿਚੜੀ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਢੀਂਗੂ ਨੇ ਢੀਂਗੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਨਹਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਦੌਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਖਿਚੜੀ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਤਦ ਤੱਕ ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰ।"

ਈਂਗੂ ਨਹਾਉਣ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਢੀਂਗੂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਈਂਗੂ ਤਾਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆਏਗਾ, ਤਦ ਤਕ ਮੈਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਖਿਚੜੀ ਚੱਖ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵਾਂ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖਿਚੜੀ ਚੱਖੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦੀ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਖਾ ਲਈ ਪਰ ਸੀ ਬਹੁਤ ਲਾਲਚੀ, ਥੋੜੀ-ਥੋੜੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖਿਚੜੀ ਖਾ ਗਿਆ।

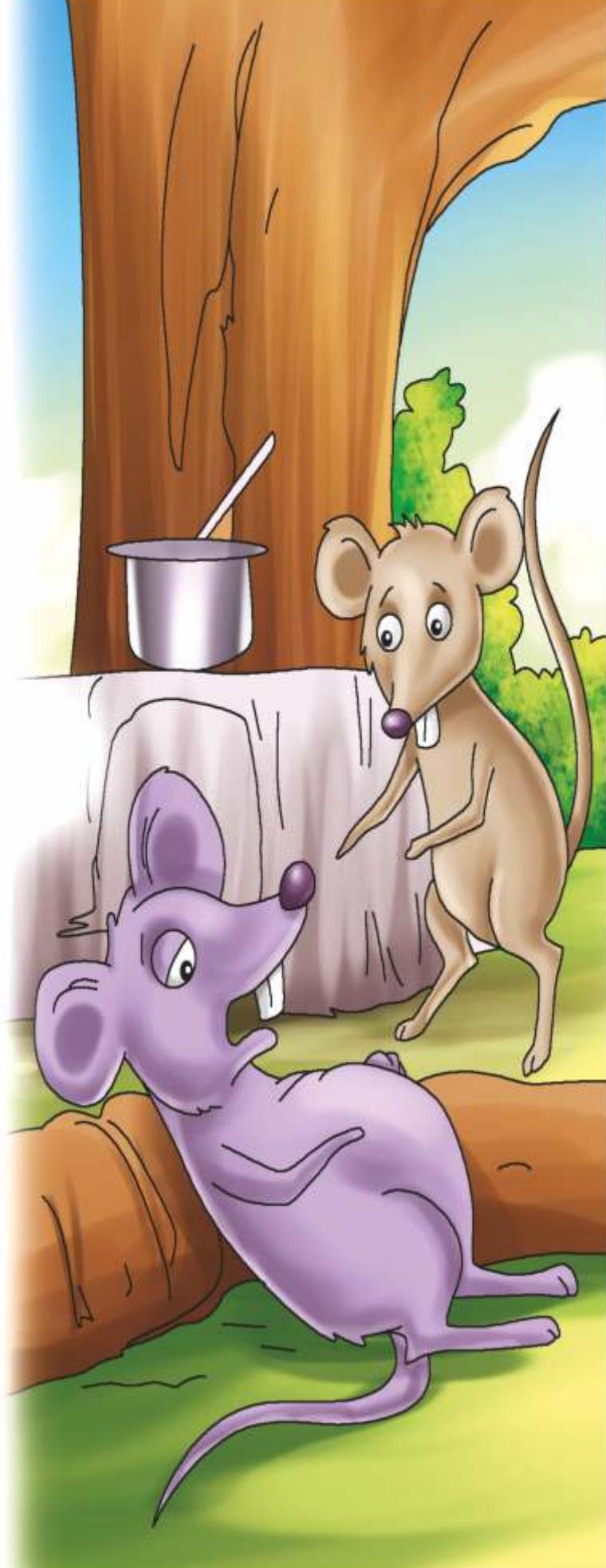
ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਈਂਗੂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਵੀ ਖਾ ਲਈ। ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਹੁਣ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਐਨੀ ਸਾਰੀ ਖਿਚੜੀ ਇੱਕਲੇ ਹੀ ਖਾ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਫੁੱਲਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜ੍ਹਫੜ੍ਹਣ ਲੱਗਾ।

ਈਂਗੂ ਨਹਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਢੀਂਗੂ ਨੂੰ ਤੜ੍ਹਫੜ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ 'ਆਵ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਤਾਵ', ਝੱਟ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਪੂਸੀ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਉਹ ਖਿਚੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਢੀਂਗੂ ਨੇ ਤੜ੍ਹਫੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਇੱਕਦਮ ਫੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਢੀਂਗੂ ਚੂਹਾ ਉਥੇ ਹੀ ਢੇਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਈਂਗੂ ਚੂਹਾ ਜਦ ਡਾਕਟਰ ਪੂਸੀ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਢੀਂਗੂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖ ਦੇ ਹੰਝੂ ਭਰ ਆਏ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਢੀਂਗੂ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਨਾ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਉ! ਲਾਲਚ ਬੁਰੀ ਬਲਾ ਹੈ।

ਰੰਗ ਭਰੋ

ਨं ਉਮਰ.....
ਪੂਰਾ ਪਤਾ.....

ਜਨਵਰੀ 2022 ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

► ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਰਨ (ਉਮਰ 10 ਸਾਲ)
742, ਮੁਰਗੀ ਮੁੱਹਲਾ, ਬਟਾਲਾ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਦੂਜਾ ਨੰ :

ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਉਮਰ 10 ਸਾਲ)
ਵੀ.ਪੀ.ਓ. : ਗੁਮਟਾਲਾ,
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਤੀਜਾ ਨੰ :

ਇਸਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 8 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ - ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਸ਼ਬਦਪੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),
ਰਾਣਾ (ਜਗਰਾਉ),
ਗੁਰਵਿੰਦਰ (ਜੀਰਾ),
ਪ੍ਰੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ),
ਸੁਖਮੀਤ (ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ),
ਸਿਦਕ ਭਾਟੀਆ (ਦੇਰਾਹਾ),
ਨਿਤਿਨ ਕੌਰ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ),
ਸੁਖਪੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਾਨਸਾ),
ਹਰਸ਼ਪੀਤ ਕੌਰ (ਕੁਰਾਲੀ),
ਅਰਸਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੂਪੇਵਾਲ),
ਜਸ਼ਨਪੀਤ ਕੌਰ (ਬੋਹਾ),
ਪ੍ਰਭਜੇਤ ਕੌਰ (ਤੈਰੋ ਮਾਜ਼ਗਾ),
ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਹੀਰੋ ਖੁਰਦ),
ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ),
ਆਰਾਧਿਆ (ਦਿੱਲੀ),
ਏਕਤਾ (ਹਰੀਕੇ ਪਤਨ),
ਪਰਵੀਨ ਕੌਰ (ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ),
ਉਦੈਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੁਰ)

ਮਈ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ **25 ਜੂਨ 2022** ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚ ਭੇਜ ਦਿਉ।

ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ **ਜੁਲਾਈ 2022** ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉ

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉ,
ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੋਭਾ ਪਾਉ,
ਇਹਨਾਂ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਨਾਂ ਕੋਈ,
ਜੇ ਮੰਗੇ ਇਹ ਦਿੰਦੇ ਸੋਈ।

ਲਾਡ ਲਡਾਵਣ ਮੁਸੀਂ ਅਨਾਵਣ,
ਬੱਚਿਆਂ ਉਤੋਂ ਵਾਰੇ ਜਾਵਣ,
ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੈਣ-ਪ੍ਰਾਣ,
ਵੇਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਮੁਸਕਾਣ।

ਹੱਸੋਗੇ ਤਾਂ ਹੱਸਣਗੇ ਉਹ,
ਵੱਸੋਗੇ ਤਾਂ ਵੱਸਣਗੇ ਉਹ,
ਜੇ ਪੁੱਛੋਗੇ ਦੱਸਣਗੇ ਉਹ।
ਦੂਰ ਕਦੇ ਨਾ ਠੱਸਣਗੇ ਉਹ,

ਫਲ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਮਾਪੇ ਨੇ ਰੁੱਖ,
ਸੁੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸਹਿ ਲੈਂਦੇ ਉਹ ਦੁੱਖ,
ਇਹਨਾਂ ਵਰਗੀ ਸੰਘਰੀ ਛਾਂ,
ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਢੂਜੀ ਥਾਂ।

ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦਾ ਅਨੌਖਾ ਸੰਸਾਰ

ਬ ਗੀਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛੁੱਲਾਂ ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਖੰਭਦਾਰ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਾਗਣ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਪੈਦਿਆਂ ਦੇ ਪਨਪਨੇ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਅੰਕੁਰਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਆ ਰੋਚਕ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਤੋਂ ਬਾਲਕ ਤਿੱਤਲੀ ਬਣਨ ਤੱਕ ਇਸ ਕੀਟ ਨੂੰ ਚਾਰ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਆ ਨੂੰ ਮੇਟਾਮੋਰੋਫੋਸਿਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਰਤਨ ਪ੍ਰਕਿਆ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਵ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਕਾਰ, ਰੰਗ ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲਾਵ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ਰੇਂਗਣ ਵਾਲੇ ਤਿੱਤਲੀ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਤਿੱਤਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਧਨੁਸੀ ਖੰਭ ਫੜਫੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਛੁੱਲ ਤੇ ਮੰਡਰਾਏਗਾ।

ਮਾਦਾ ਤਿੱਤਲੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਪੇਦੇ ਜਾਂ ਰੁੱਖ ਤੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੱਤੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ 'ਕੈਟਰਪਿਲਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਲਈ ਵਧੀਆ ਖੁਗਾਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇ। ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਦ ਕੈਟਰਪਿਲਰ ਅੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ। ਅੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੈਟਰਪਿਲਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੁੱਖੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀ ਪੱਤੀਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਾਪੇ ਨਾਲ ਕੈਟਰਪਿਲਰ ਦੀ ਚਮੜੀ ਫਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਮੜੀ ਫਟਣ ਨਾਲ ਉਸ

ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਬਚਪਨ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਚਮੜੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੀ ਨਵੀਂ ਚਮੜੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਧਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰੇਕ ਕੈਟਰਪਿਲਰ ਆਪਣੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਕਠੋਰ ਖੇਲ ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ 'ਪਿਊਪਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਊਪਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਅਰਧ ਠੋਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵਰਤਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਊਪਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਿੱਜੋਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕੇ।

ਪਿਊਪਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਕੀਟ ਦਾ ਅਰਧ ਠੋਸ ਸਰੀਰ ਲੜੀਵਾਰ : ਤਿੱਤਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵਰਤਿ

ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਪਿਉਪਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਤਿਤਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖੰਬ ਕਵਹੀ ਨਰਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੂਘੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਜ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਖੰਬ ਸੁੱਕ ਦੇ ਫੈਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਬਾਦ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤਿੱਤਲੀ ਟਹਿਣੀਆਂ ਤੇ ਮੰਡਗਾਊਣ ਅਤੇ ਛੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਰਸ ਪੀਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਦਾ ਤਿੱਤਲੀ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੂਪਰਣ ਜੀਵਨਕਾਲ ਵਿੱਚ 50,000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਛੁੱਲ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਛੁੱਲ ਤੱਕ ਉਡੋਂਉਡੋਂ ਕੇ ਰਸ ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਪਰਾਗਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਛੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮਿਠਾ ਰਸ ਸਵਾਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੀਟਾਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਡਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਤਿੱਤਲੀ ਲੰਮੀ ਢੂਗੀ ਤੱਕ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਚੈਪੀਅਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਕੂਲ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਅਹੁਤ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਮੇਨਾਰਕ ਬਟਰਫਲਾਈਂ ਨਾਮਕ ਤਿੱਤਲੀ ਕਨਾਡਾ ਦੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੱਕ ਦਾ ਲਗਭਗ 3500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਝੇ ਤਾਂ ਤਿੱਤਲੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪ੍ਰਿਯ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ 'ਪੀਕਾਕ ਬਟਰਫਲਾਈ' ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਚਿੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਜਦ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਚਿੜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੀ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੰਬ ਫੈਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਘੂਰਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਅੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ। ■

ਪੇਰਕ-ਪ੍ਰਸੰਗ : ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੁਪਤਾ

ਬੁਲੰਦੀ

ਇ

ਕ ਵਾਰ ਇੱਲ ਜਦ ਉਡਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ
ਇਕ ਮੱਕੜੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ
ਚਿੰਬੜ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇੱਲ ਦੇ ਨਾਲ-
ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ।
ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਇੱਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ
ਕੇ ਦੂਰ ਇਕ ਚਟਾਨ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ ਅਤੇ
ਕਹਿਣ ਲਗੀ - 'ਵੇਖੋ ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਉਚਾਈ ਤੇ
ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹਾਂ?'

ਅਨੇ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਾ ਇਕ ਤੇਜ਼ ਝੋਕਾ
ਆਇਆ। ਇੱਲ ਬੜੇ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਬੈਠਾ
ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੱਕੜੀ ਇਕ ਹੀ ਝਟਕੇ ਨਾਲ
ਚਟਾਨ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉੜਦੇ ਹੋਏ
ਵਾਪਸ ਜਮੀਨ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ।

ਮੱਕੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਬਿਨਾ
ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ
ਸਹਾਰੇ ਉਚਾਈਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਕ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਉਹ
ਫੌਰਨ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੁਲੰਦੀ ਤੇ
ਪਹੁੰਚਣਾ ਤਾਂ ਅਸਾਨ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਥੇ
ਠਹਿਰੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਉਚਾਈ ਤੇ
ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਲੋਕ ਟਿਕ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ
ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ
ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ■

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈਮ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਉਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।
- ਫੈਕਲਿਨ
- ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਸ ਵਾਰ ਸੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ।
- ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਚਿੱਕੜ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
- ਡਾ. ਗਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ
- ਮਾਨਵ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਕੋਈ ਨੈਤਿਕ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਕੰਮ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਅਨਿਯਮਤਾ ਹੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ
- ਸਿਆਲਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਜਰੇ ਤੇ ਹੌਝੂ ਨਹੀਂ ਵਹਾਉਂਦਾ, ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਮਨਮੋਹਕ ਸੁਪਨੇ ਨਹੀਂ ਬੁਣਦਾ ਬਲਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਦ੍ਰਿਧਾਰੂ ਗਾਂ ਵਾਂਗ ਚੌਂਦਾ ਹੈ।
- ਗੋਟੇ
- ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦਾ ਮੁੰਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਸਰਤ।
- ਟਾਮਸਨ
- ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਵੇਖੋ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।
- ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਮੋਰੀਆ
- ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਕਤੀ ਹੈ।
- ਰਾਬਰਟਸਨ
- ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ।
- ਕਾਲੀਦਾਸ
- ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਭੁੱਲਣਾ ਸਰਵਸੇਸ਼ਨ ਹੈ।
- ਰਾਬਰਟ ਬ੍ਰਾਊਨਿੰਗ
- ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜਦ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਤਮਾ ਦੇ ਵੀ ਉਲਟ ਬੋਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
- ਵਿਲੀਅਮ ਸੈਕਸਪੀਅਰ
- ਕਿਤਾਬੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ।
- ਹੁਂਸਿਸ ਬੇਕਨ
- ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੇਕ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ।
- ਚਾਣਕਯ
- ਜਦ ਤਕ ਆਪ ਖੁਦ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਦ ਤਕ ਆਪ ਭਰਗਵਾਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
- ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ
- ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ।
- ਡਰਗ ਸਿੰਘ

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ : ਜਗਤਾਰ ਚਮਨ

ਥਾਲ ਕਥਾ : ਈਲੂ ਰਾਣੀ

ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ

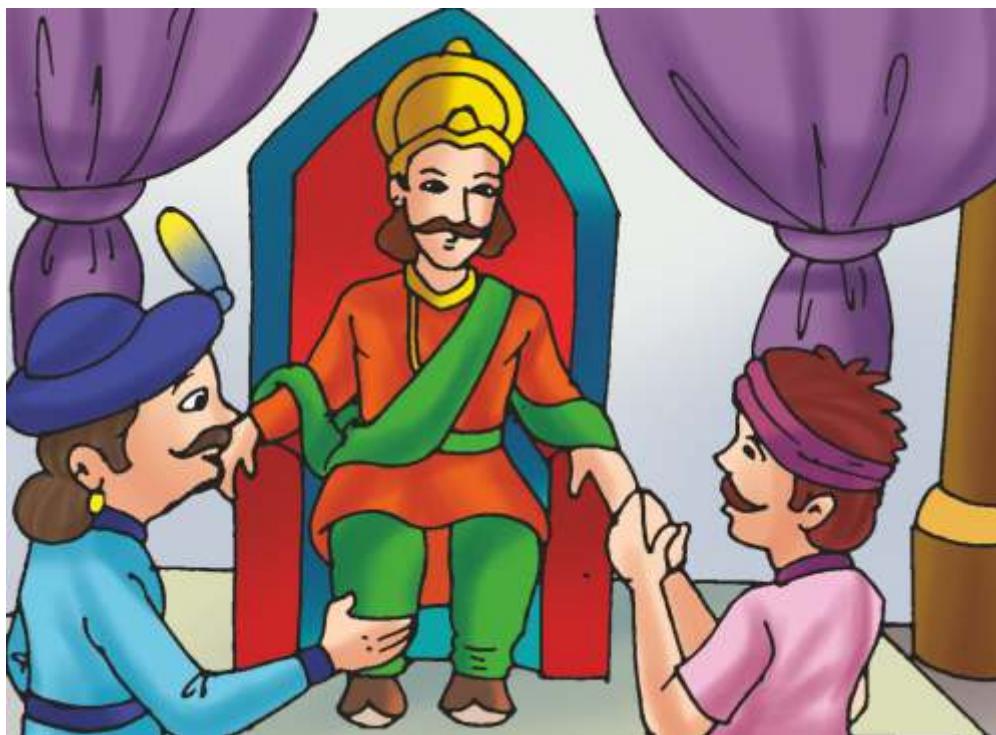
ਇੱਕ ਕ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਬ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬਾ ਉਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਦਾਨ ਮੰਗਦਾ ਉਹਨੂੰ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਢੂਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਜਦ ਰਾਜਾ ਦੇ ਦਾਨ ਦੀ ਸੋਹਰਤ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗਰੀਬੀ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਣ ਜਾਗੀ। ਸੋਚਿਆ— ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਵੀ ਅਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਦੁੱਖਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਾ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਦਿਨ ਢੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਬਸ, ਇਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਰਾਜਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵੱਲ ਚਲ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਰਾਜਾ ਦੇ ਕੋਲ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਕੁੱਝ ਉਪਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਦੇ

ਮਾਲਿਕ ਕੋਲੋਂ ਅੱਠ-ਦਸ ਮਿਠੇ-ਮਿਠੇ ਗੰਨੇ ਖੀਦ ਲਏ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਛੁੱਟ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਲਾਲ ਪੋਟਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ। ਮਿਠੇ ਗੰਨਿਆਂ ਦਾ ਥੋੜ ਲੱਧੀ ਉਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜਦ ਉਹਨੂੰ ਕੁੱਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਪੋਟਲੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਪਈ ਸੀ।

ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਉਧਰ ਇੱਕ ਠੱਗ ਅਪਣਾ ਘੋੜਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਕੇ ਕੋਲ ਪਈ ਪੋਟਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪੋਟਲੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਗੁੰਸੇ ਨਾਲ ਅੱਗ-ਬੁਲਾ ਹੋ ਉਠਿਆ। ਸਾਰੇ ਗੰਨੇ ਚੂਪ ਕੇ ਛਿਲਕੇ ਦੂਰ ਸੁੱਟ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਭਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਨੀਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੋਟਲੀ ਦੇ ਥਾਰੇ ਕੁੱਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ।

ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਪੋਟਲੀ ਉਠਾ ਕੇ ਚਲ ਪਿਆ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਉਹ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ। ਰਾਜਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ - ਮਹਾਰਾਜਾ! ਮੈਂ ਆਪ ਲਈ ਇਹ ਤੁੱਛ ਭੇਟ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ। ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ।

ਰਾਜਾ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪੋਟਲੀ ਖੇਲੀ। ਰਾਜਾ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਭੜਕਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ - ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਲਿਆਇਆ ਹੈ।

ਪੋਟਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਸਾਨ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ।

ਰਾਜਾ ਦਾ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਭਾਂਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ -ਮਹਾਰਾਜਾ! ਇਹ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਆਪ ਨੂੰ ਭੇਟ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਆਪ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਹੈ। ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਬੜਾ ਗਰੀਬ ਹੈ। ਇਹ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਇਹਨਾਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਂਝ ਹੀ ਆਪ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦਾਨਸੀਲਤਾ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਸਾੜ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿਓ।

ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਭਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ। ■

ਰੁੱਖ

ਰੁੱਖ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ,
ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਹ ਭੇਟ ਮਹਾਨ।

ਚੱਲੋ ਹਵਾ ਇਹ ਮਹਿਕ ਬਖੇਰਨ,
ਕੁਝ ਵੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਾ ਫੇਰਨਾ।
ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਹਨ ਮਕਾਨ,
ਰੁੱਖ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ।

ਕਰਦੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ,
ਧਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਲਿਹਾਰਾ।
ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਉਤਮ ਖਾਨ,
ਰੁੱਖ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ।

ਦਿੰਦੇ ਫਲ, ਲੱਕੜੀ ਅਤੇ ਛਾਇਆ,
ਦਾਨਵੀਰ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਇਆ।
ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਲਈ ਮਿਹਰਬਾਨ,
ਰੁੱਖ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ।

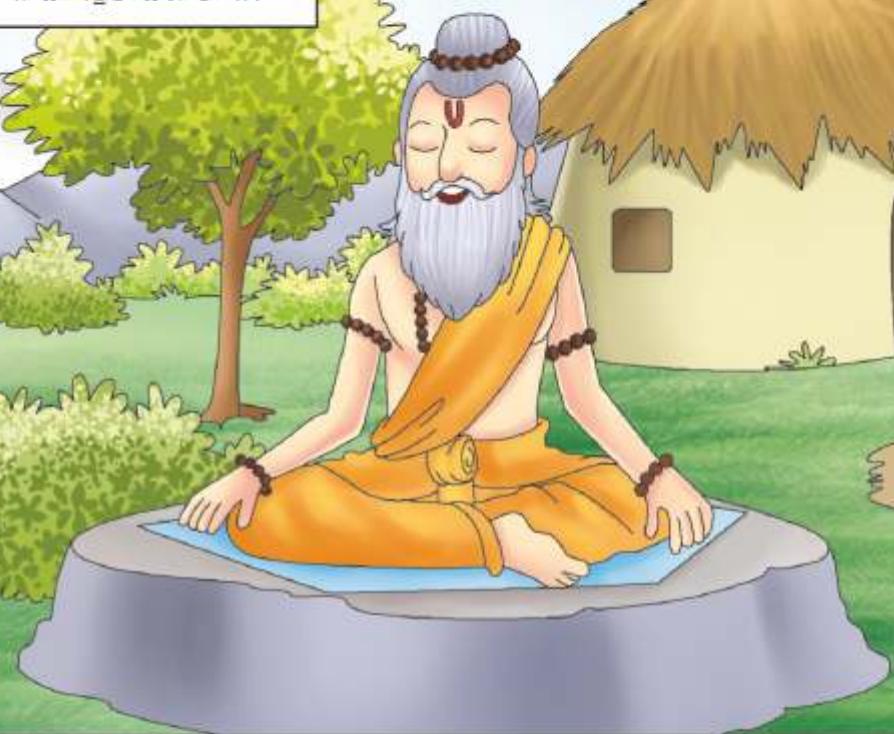
ਕੱਟ ਕੇ ਕਦੇ ਨਾ ਲਾਉ ਢੇਰ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾ ਹੈ ਜੀਵਨ ਅੰਧੇਰਾ।
ਕਦੇ ਨਾ ਬਣੋ ਮੂਰਖ ਨਾਦਾਨ,
ਰੁੱਖ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ।

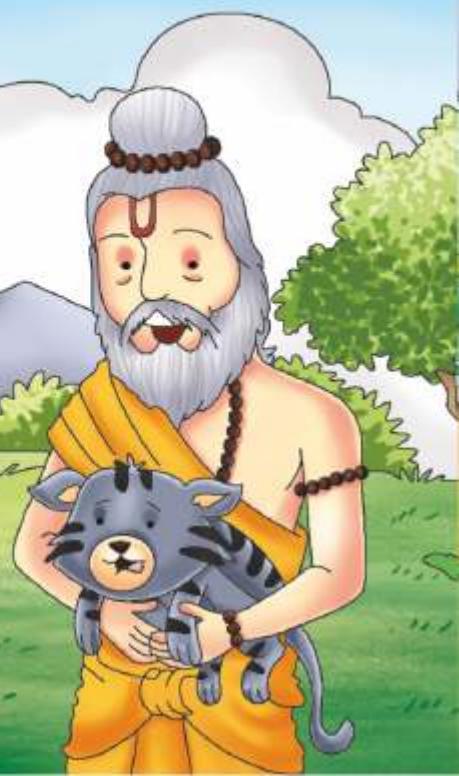
ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ

(ਚਿਤੱਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ)

ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਸਰਮ ਸੀ। ਉਥੇ ਇੱਕ ਤਪੱਸਵੀ ਗਿਸੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗਿਸੀ ਨੂੰ ਪਸੂ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਲਗਾਵ ਸੀ।

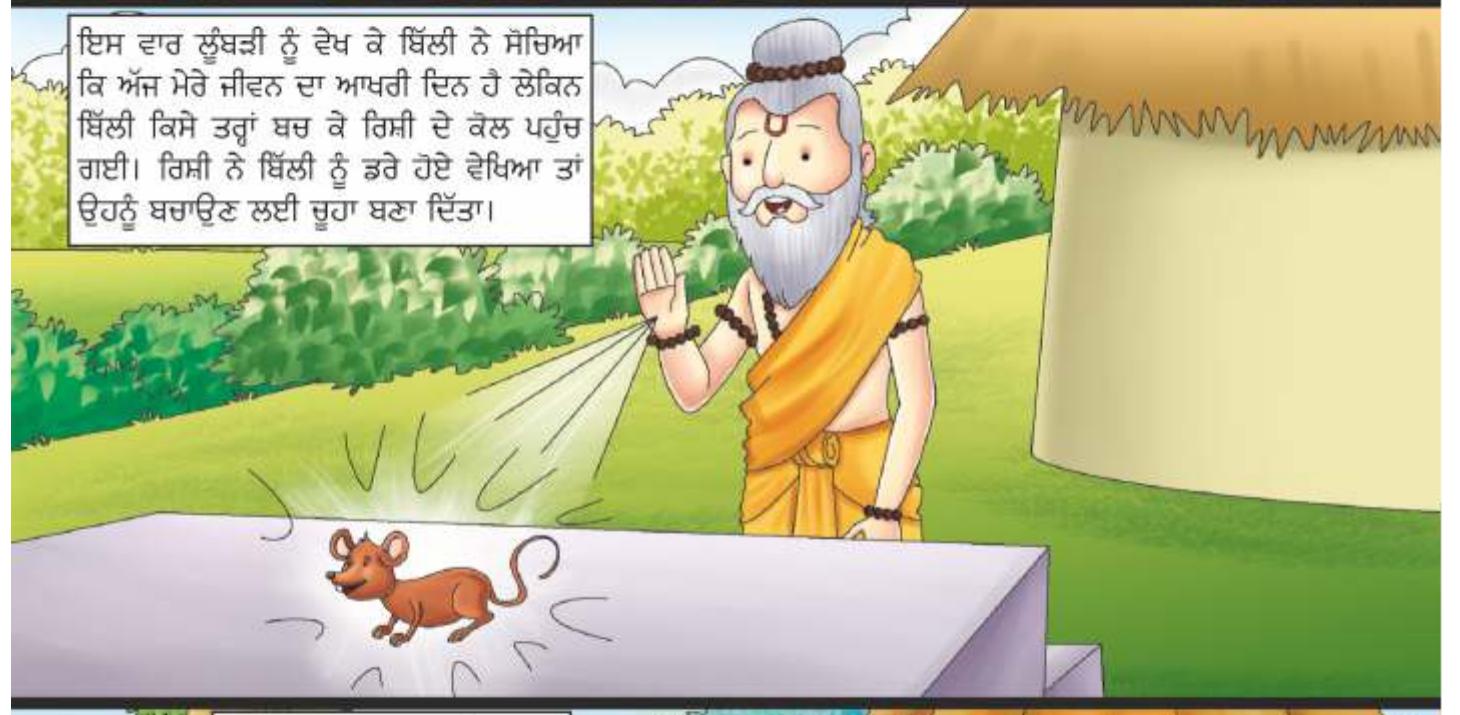

ਇੱਕ ਦਿਨ ਗਿਸੀ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਜਖਮੀ ਬਿੱਲੀ ਆ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਬਿੱਲੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜਾਰਨ ਲੱਗੀ।

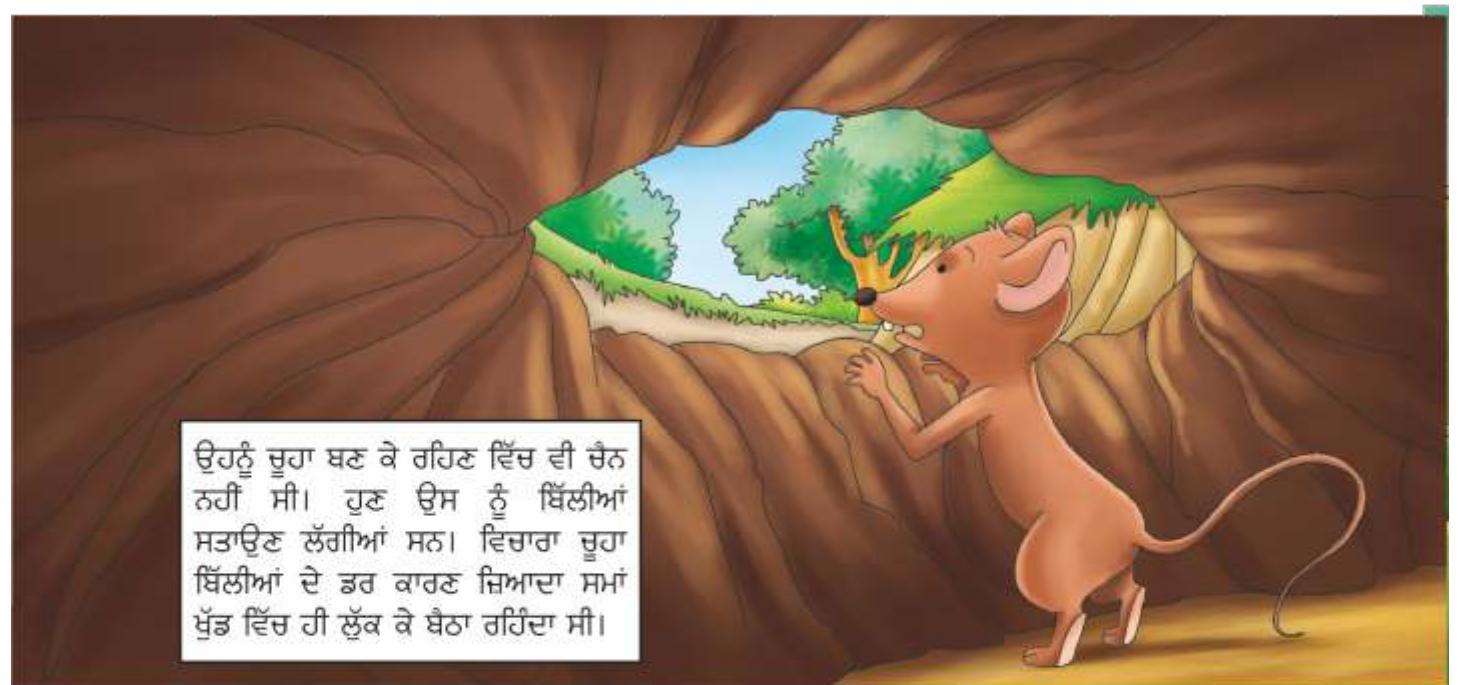
ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਲੂਬੜੀ ਆਸਰਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ
ਆ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆ ਪਹੁੰਚੀ।
ਲੂਬੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਕਾਫੀ ਡਰ ਚੁੱਕੀ
ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲੂਬੜੀ
ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਵਾਰ ਲੂਬੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ
ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹੈ ਲੇਕਿਨ
ਬਿੱਲੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਕੇ ਰਿਸੀ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ
ਗਈ। ਰਿਸੀ ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਡਰੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਉਹਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚੂਹਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਚੂਹਾ ਬਣ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ
ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ
ਅਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਉਹਨੂੰ ਚੂਹਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੌਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿੱਲੀਆਂ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਚਾਰਾ ਚੂਹਾ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੁੱਕ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਚੂਹਾ ਮਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਚੂਹੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਯਾ ਆਈ।

ਰਿਸੀ ਨੇ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੇਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਸੇਰ ਬਣ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਦ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਨ ਲੱਗੇ। ਸੇਰ ਦਾ ਘੁਮੇਡ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਜੰਗਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਉਹ ਭੁਖ ਨਾਲ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਤਦ ਸੇਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਰਿਸੀ ਤੇ ਪਈ। ਰਿਸੀ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਉਹ ਪਿਛੇ ਤੋਂ ਝਪਟਿਆ। ਸੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਝਪਟਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਰਿਸੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੌਪ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਰਿਸੀ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਕੇ ਸੇਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਬਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਬਿੱਲੀ ਚੁਪਚਾਪ ਰਿਸੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਸਿਖਿਆ : ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਮਦਰਦ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿਤੱਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on 23rd of every month

radio.nirankari.org

24x7

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on 10th of every month

सुनो तराने
नए पुराने

Bhakti Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 20th of every month

SOUL VIBES

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on Last Friday of every month

Voice Divine

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 1st & 16th of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ

ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ

ਏਕ ਨਜ਼ਰ

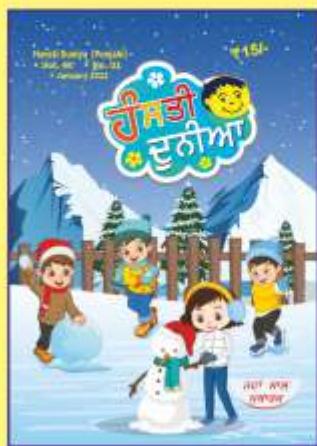
ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

- ❖ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਅਖਬਾਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੈਵੀ ਵਚਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੈਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਬਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਬਾਰਕਿਤ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:-

Tel. : 011-47660200 (Extn. : 862) | Email : Patrika@nirankari.org

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ

- ❖ ਕੀ ਆਪਣੂੰ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ (ਪੰਜਾਬੀ) ਮਾਸਿਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ?
- ❖ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 23 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ Dispatch (ਡਿਸਪੈਚ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕ ਵੀ ਆਪਣੂੰ ਇਹ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ -
 1. ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਢਾਕਖਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
 2. ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 011-47660200 (Extn. : 862) OR Help Line No. 011-47660360 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ, ਤਾਂਕਿ ਆਪਣੂੰ ਉਸਦੀ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਭਿਜਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

- ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਪਾਦਕ,
ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ,
ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪੈਲਕਸ, ਬੁਰਾੜੀ ਰੋਡ, ਟਿੱਲੀ-110009